

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
29серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова
методичної ради університету,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29серпня 2024 року

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою
ЧАСТИНА 2

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК

В.о. професора кафедри кримінального права та процесу, кандидатка юридичних наук,
доцентка

_____ Наталія ПЛИСЮК
26 серпня 2024 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри кримінального права та процесу
28 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, професор _____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ
28 серпня 2024 року

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент _____ Віктор ЗАХАРЧУК
28 серпня 2024 року

Обліковий обсяг – 5,94 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	4
	1.2.	Лекції	6
	1.3.	Семінарські (практичні) заняття	9
	1.4.	Самостійна робота студентів	31
	1.5.	Контрольні роботи	40
	1.5.1.	Завдання для контрольних робіт	40
	1.5.2.	Методичні рекомендації до виконання контрольних робіт	49
	1.6.	Індивідуальні завдання	54
	1.6.1.	Основні вимоги до індивідуальних завдань	54
	1.6.2.	Теми індивідуальних завдань	54
	1.7.	Підсумковий контроль	56
	1.7.1.	Питання для підсумкового контролю у формі заліку	56
	1.7.2.	Питання для підсумкового контролю у формі екзамену	59
	1.7.3.	Приклад залікового білету	63
	1.7.4.	Приклад екзаменаційного білету	63
2.	Схема нарахування балів		64
3.	Рекомендовані джерела		65
	3.1.	Нормативно-правові акти	65
	3.2.	Література до усіх тем	67
	3.3.	Література до окремих тем	68
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		77

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин												
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Частина 2														
1.	Тема 19. Поняття, значення і система Особливої частини кримінального права України	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8	
2.	Тема 20. Кваліфікація кримінальних правопорушень	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8	
3.	Тема 21. Злочини проти основ національної безпеки України	9	2	2	-	-	5	9	2	2	-	-	5	
4.	Тема 22. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	15	4	4	-	-	7	15	2	2	-	-	11	
5.	Тема 23. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	9	2	2	-	-	5	9	2	-	-	-	7	
6.	Тема 24. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	9	2	2	-	-	5	9	2	-	-	-	7	
7.	Тема 25. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	11	2	2	-	-	7	11	2	-	-	-	9	
8.	Тема 26. Кримінальні правопорушення проти власності	13	4	4	-	-	5	13	2	2	-	-	9	
9.	Тема 27. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	16	4	4	-	-	8	16	2	2	-	-	12	
10.	Тема 28. Кримінальні правопорушення проти довкілля	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9	
11.	Тема 29. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	13	4	4	-	-	5	13	2	-	-	-	11	
12.	Тема 30. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9	

13.	Тема 31. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	13	4	4	-	-	5	13	-	2	-	-	11
14.	Тема 32. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
15.	Тема 33. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	12	4	4	-	-	4	12	2	-	-	-	10
16.	Тема 34. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9
17.	Тема 35. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	11	2	2	-	-	7	11	-	2	-	-	9
18.	Тема 36. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9
19.	Тема 37. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	14	4	4	-	-	6	14	2	-	-	-	12
20.	Тема 38. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	13	4	4	-	-	5	13	2	2	-	-	9
21.	Тема 39. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9

22.	Тема 40. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	9	2	2	-	-	5	9	-	-	-	-	9
Разом по частині 2		240	60	60	0	0	120	240	24	16	0	0	200

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Тема 21. Злочини проти основ національної безпеки України	2
1.1.	Поняття та загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.	
1.2.	Кримінально - правова характеристика форм державної зради, спеціальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила цей злочин.	
1.3.	Аналіз юридичного складу злочину «диверсія».	
1.4.	Кримінально - правова характеристика шпигунства.	
2.	Тема 22. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	2
2.1.	Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи.	
2.2.	Кримінальні правопорушення проти життя. Поняття вбивства, види вбивств.	
2.3.	Кримінальні правопорушення проти здоров'я. Поняття і види тілесних ушкоджень та їх ознаки.	
2.4.	Кримінальні правопорушення, що становлять небезпеку життю і здоров'ю людини, які вчиняються у сфері медичного обслуговування.	
2.5.	Інші кримінальні правопорушення, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини.	
3.	Тема 23. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	2
3.1.	Поняття і загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.	
3.2.	Незаконне позбавлення волі або викрадення людини: кримінально - правова характеристика, відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.	
3.3.	Торгівля людьми: аналіз юридичного складу кримінального правопорушення.	
3.4.	Експлуатація дітей: аналіз юридичного складу кримінального правопорушення.	
4.	Тема 24. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	2
4.1.	Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.	
4.2.	Поняття та кримінально - правова характеристика зґвалтування.	
4.3.	Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, не пов'язаних із застосуванням насильства (ст.ст.155-156 КК України).	
5.	Тема 25. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	2

5.1.	Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.	
5.2.	Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти виборчих прав громадян.	
5.3.	Кримінальні правопорушення проти сім'ї.	
5.4.	Особливості юридичних складів грубого порушення законодавства про працю (ст. 172 Кримінального кодексу України) та невиплати заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат (ст. 175 Кримінального кодексу України).	
5.5.	Особливості юридичних складів кримінальних правопорушень, що посягають на соціальні та культурні права громадян (ст.ст. 183, 184 Кримінального кодексу України)	
5.6.	Кримінальні правопорушення у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.	
5.7.	Кримінальні правопорушення проти свободи совісті.	
6.	Тема 26. Кримінальні правопорушення проти власності	2
6.1.	Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти власності.	
6.2.	Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти власності, пов'язаних з обертанням чужого майна на свою користь або користь інших осіб (ст.ст.185-187, 188-1 – 191 Кримінального кодексу України).	
6.3.	Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень проти власності, не пов'язаних з обертанням чужого майна на свою користь або користь інших осіб (ст. ст. 192, 193,198 Кримінального кодексу України).	
6.4.	Аналіз юридичних складів окремих некорисливих кримінальних правопорушень проти власності (ст.ст.194-197 Кримінального кодексу України), самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва (ст.197-1 Кримінального кодексу України).	
7.	Тема 27. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	2
7.1.	Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.	
7.2.	Характеристика окремих кримінальних правопорушень у сфері кредитно-фінансової, банківської і бюджетної систем України (ст.ст.199, 200, 210 Кримінального кодексу України).	
7.3.	Кримінально-правова характеристика окремих кримінальних правопорушень у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання (ст. ст. 209, 213 Кримінального кодексу України).	
7.4.	Аналіз юридичних складів окремих кримінальних правопорушень у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів (ст. ст. 222, 224, 232-1 Кримінального кодексу України).	
7.5.	Кримінально - правова характеристика незаконної приватизації державного, комунального майна.	
8.	Тема 29. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	2
8.1.	Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.	
8.2.	Кримінально-правова характеристика створення, керівництва злочинною спільнотою або злочинною організацією, участі у ній.	

8.3.	Бандитизм.	
8.4.	Аналіз юридичних складів кримінального правопорушення «терористичний акт» та кримінальних правопорушень пов'язаних з тероризмом.	
8.5.	Кримінально - правова характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.	
9.	Тема 32. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	2
9.1.	Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти громадського порядку і моральності.	
9.2.	Кримінальні правопорушення проти громадського порядку: кримінально-правова характеристика.	
9.3.	Кримінальні правопорушення проти суспільної моральності: аналіз юридичних складів.	
10.	Тема 33. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	2
10.1.	Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та інших кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.	
10.2.	Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та інших речовин, небезпечних для здоров'я населення.	
10.3.	Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами, а також обладнанням для їх виготовлення.	
10.4.	Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних і одурманюючих засобів, а також допінгу.	
10.5.	Інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.	
11.	Тема 37. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	2
11.1.	Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Поняття службової особи.	
11.2.	Кримінально – правова характеристика кримінального правопорушення передбаченого ст.364 КК України.	
11.3.	Аналіз складу кримінального правопорушення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу – ст. 365 КК України.	
11.4.	Кримінально-правова характеристика кримінального правопорушення передбаченого ст.и365-2 КК України.	
11.5.	Кримінально-правова характеристика службового підроблення (ст. 366 КК України).	
11.6.	Юридичний аналіз складу кримінального правопорушення передбаченого ст.367 КК України.	
11.7.	Кримінально – правова характеристика кримінального правопорушення передбаченого ст.368 КК України.	
11.8.	Кримінально – правова характеристика кримінального правопорушення передбаченого ст.369-2 КК України.	
12.	Тема 38. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	2
12.1.	Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти правосуддя.	

12.2.	Кримінально – правова характеристика завідомо незаконного затримання, приводу, арешту або тримання під вартою (ст.371 КК України).	
12.3.	Кримінально-правова характеристика кримінального правопорушення передбаченого ст.372 КК України.	
12.4.	Юридичний аналіз складу кримінального правопорушення передбаченого ст.374 КК України.	
12.5.	Кримінально-правова характеристика постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст.375 КК України).	
12.6.	Кримінальні правопорушення, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, народних засідателів, присяжних та інших учасників судочинства (ст.ст.377-379, 398-400 КК України).	
12.7.	Деякі кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання рішень, вироків, ухвал, постанов суду і призначення покарання (ст.ст.382, 393 КК України).	
12.8.	Кримінально – правова характеристика введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст.384 КК України).	
12.9.	Кримінально – правова характеристика деяких кримінальних правопорушень які посягають на відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та присічення кримінальних правопорушень (ст.ст.387, 396 КК України).	
	Усього	28

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 21. Злочини проти основ національної безпеки України

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Поняття та загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
- 1.2. Юридичний аналіз злочину передбаченого ст.109 Кримінального кодексу України.
- 1.3. Кримінально-правова характеристика державної зради.
- 1.4. Кримінально-правова характеристика диверсії.
- 1.5. Шпигунство.

Примітка: *Інші склади злочинів даного розділу Особливої частини Кримінального кодексу України вивчаються студентами самостійно.*

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача 1. Козачков та Кириченко з власної ініціативи встановили зв'язки з іноземною розвідкою і в подальшому підтримували конспіративний зв'язок зі співробітниками цієї розвідки на території України. Вони займалися збиранням відомостей, що становлять державну таємницю, намагалися передати їх іноземній розвідці. При цьому Кириченко у своєму письмовому зверненні до керівництва розвідки дав конкретні пропозиції щодо ведення диверсійної роботи в Україні. Кваліфікуйте дії Козачкова та Кириченка.

Задача 2. В Ужгороді в тайниках мікроавтобуса іноземних туристів – подружжя Г., що прибули до нашої держави, - було виявлено 120 брошур і кілька тисяч листівок, в яких містилися заклики до вчинення злочинів проти державної влади України. При цьому було

встановлено, що кілька пачок брошур та листівок Г. передали громадянину Ч. для поширення їх серед українських громадян. У них йшлося про методи насильницької зміни державної влади. Кваліфікуйте дії подружжя Г. і Ч.

Задача 3. Громадяни Петров і Іванов таємно вночі перенесли прикордонні знаки, змінивши лінію кордону на користь іноземної держави. Дайте правову оцінку діям Петрова і Іванова.

Задача 4. Науковий співробітник одного з інститутів Марушак за винагороду надав можливість стажистові з-за кордону сфотографувати документи, що містили державну таємницю. На слідстві з'ясувалося, що стажист був агентом іноземних розвідувальних органів. Кваліфікуйте дії Марущака.

Задача 5. До жителя Львова Петренка приїхав у гості родич із-за кордону Савченко і запропонував йому збирати дані про промисловий потенціал області, розміщення військових частин та передавати такі дані через особу, яка заходитиме до нього. Петренко погодився, за що отримав 500 доларів. Після від'їзду Савченка Петренко зрозумів небезпечність зробленого ним вчинку, з'явився в міську прокуратуру і про все розповів. Дайте правову оцінку діям Петренка і Савченка.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: національна безпека, конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність, недоторканність, обороноздатність, державна зрада, державний діяч, громадський діяч, диверсія, шпигунство, колабораційна діяльність, пособництво державі-агресору, відомості, що становлять державну таємницю.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Злочини проти основ національної безпеки України – це передбачені кримінальним законом умисні суспільно небезпечні дії, що посягають на конституційний лад, суверенітет і територіальну недоторканність України. *Родовим об'єктом* злочинів, передбачених даним розділом є суспільні відносини з охорони основ національної безпеки України: її конституційного ладу, суверенітету, територіальної недоторканності, обороноздатності. *З об'єктивної сторони* злочини проти основ національної безпеки України вчинюються шляхом активної поведінки – дії. При цьому законодавець конструює більшість з них як злочини з *формальним складом*, тому вони вважаються закінченими з моменту здійснення самого діяння, незалежно від настання фактичної шкоди основам національної безпеки України (наприклад, державна зрада, шпигунство). Деякі з цих злочинів конструюються як *усічені склади* — момент їх закінчення переноситься на попередні стадії здійснення злочину — готування чи замах. *Суб'єктивні ознаки*: всі вони здійснюються умисно і, як правило, з прямим умислом, при якому особа бажає заподіяти шкоду основам національної безпеки України. мета зазначених злочинних дій передбачає намір знизити економічний, науково-технічний, військовий і тому подібний потенціал України та ін. Мотиви злочинів проти основ національної безпеки України не є обов'язковими ознаками цих злочинів (винятком є злочин, передбачений ст. 112 КК України: мотивом посягання на життя державного чи громадського діяча є бажання припинити діяльність певної особи як державного чи громадського діяча або помста за таку діяльність.). *Суб'єктами* злочинів проти основ національної безпеки України можуть бути осудні особи, які досягли 16-річного віку (суб'єктом злочину, передбаченого ст. 112 КК України, - 14-річного). Спеціальний суб'єкт є елементом лише двох складів злочинів проти основ національної безпеки України (ст.ст. 111,114 КК). Кваліфікуючою ознакою злочинів, передбачених статтями 109 і 110 КК, є вчинення їх спеціальним суб'єктом - представником влади.

Семінарське заняття 2

Тема 22. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
- 2.2. Поняття вбивства, види вбивств.
- 2.3. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства.
- 2.4. Умисне вбивство в стані сильного душевного хвилювання.
- 2.5. Вбивство через необережність.
- 2.6. Поняття та види тілесних ушкоджень. Кримінально-правова характеристика умисного тяжкого тілесного ушкодження.
- 2.7. Кримінально-правова характеристика зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
- 2.8. Залишення в небезпеці (ст.135 КК України).
- 2.9. Ненадання допомоги хворому медичним працівником(ст.139 КК України).
- 2.10. Порушення прав пацієнта (ст.141 КК України).

Примітка: *Інші склади кримінальних правопорушень розділу II Особливої частини Кримінального кодексу України вивчаються студентами самостійно.*

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача 1.

На вулиці Юрчук розмовляв з Остаповим. До них підійшов п'яний Війчук і без будь-якого приводу завдав два удари в обличчя Юрчуку. Той відштовхнув його від себе і покликав свого знайомого Мусійчука. Остапов забіг додому, схопив мисливську рушницю, заряджену дробом, і вистрілив у Війчука. Однак заряд дробу попав у живіт Мусійчуку, заподіявши тяжке тілесне ушкодження. Життя його вдалося врятувати завдяки своєчасному хірургічному втручанням. Кваліфікуйте дії вказаних осіб.

Задача 2.

Під час пиятики, що відбувалася на території дитячого садка, між Довгалюком і Антонюком виникла сварка. Довгалюк ударив Антонюка, а той ударом у груди збив Довгалюка з ніг. Миколишин, бажаючи допомогти Антонюку й одночасно помститись Довгалюку за те, що той ображав його сестру, з ножом кинувся на Довгалюка. Коли останній піднявся з землі, Миколишин ножем завдав йому два удари у груди, два в лопатку і один у плече, чим спричинив, зокрема, поранення серцевої сумки, наскрізне поранення серця, правої легені. Миколишин з місця вчиненого втік, а життя Довгалюка було врятоване своєчасно проведеною операцією. Кваліфікуйте дії зазначених у задачі осіб.

Задача 3.

Народивши в себе вдома доношену дитину, Романова не надала їй ніякої допомоги. Вона завершила її в простирадло і поклала в шафу, де дитина невдовзі померла внаслідок закриття верхніх дихальних шляхів. Романова пояснила, що вчинила це через те, що батько дитини не захотів з нею укласти шлюб. Кваліфікуйте дії Романової.

Задача 4.

Ругульська завагітніла від Попова. Останній радив їй зробити аборт або позбавити життя дитину, яка народиться, інакше він її покине. Одразу ж після пологів Ругульська разом зі своєю подругою Курською задушили дитину. Кваліфікуйте дії Ругульської та Курської.

Задача 5.

Варчук на ґрунті особистих неприязних стосунків із Богдановим непристойно висловлювалася на його адресу, вдарила та подряпала йому обличчя. У відповідь Богданов кілька разів ударив Варчук каменем у голову. Одна із ран виявилася смертельною. Очевидці засвідчили, що Богданов трясло, він плакав. Цьому сприяла його емоційно-вольова нестійкість, пов'язана з черепно-мозковою травмою. Кваліфікуйте дії Богданова.

Задача 6.

Під час пиятики, що відбувалася на території дитячого садка, між Давидом і Аркадієм виникла сварка. Давид ударив Аркадія, а той ударом у груди збив Давида з ніг. Микола, бажаючи допомогти Аркадію й одночасно помститись Давиду за те, що той ображав його сестру, з ножом кинувся на Давида. Коли останній піднявся з землі, Микола ножом завдав йому два удари у груди, два в лопатку і один у плече, чим спричинив, зокрема, поранення серцевої сумки, наскрізне поранення серця, правої легені. Микола з місця злочину втік, а життя Давида було врятоване своєчасно проведеною операцією. Кваліфікуйте дії за умовою задачі.

Задача 7.

Оксана, дізнавшись, що Юлія зустрічається з її коханцем Степаном, вирішила їм помститись. Уночі вона підійшла до будинку Ганни, в якій квартирував Степан і де в ту ніч ночувала Юлія, розбила вікно, зламала раму і кинула в кімнату скляний балон з бензином і факел. У кімнаті виникла пожежа, при гасінні якої Степан і Юлія одержали середньої тяжкості тілесні ушкодження. Пожежею було частково знищено, а частково пошкоджено майно Степана, Юлії й Ганни. Кваліфікуйте дії за умовою задачі.

Задача 8.

Під час бійки Антон ударив Герасима палицею у голову. Той знепритомнів і був доставлений до лікарні. Лікувався стаціонарно 10 днів з приводу струсу головного мозку. Був виписаний за своїм наполяганням у задовільному стані та ще протягом трьох тижнів продовжував лікуватись амбулаторно. Тривале перебування Герасима на стаціонарному й амбулаторному лікуванні пояснюється його основним захворюванням — травматичною енцефалопатією, — яке виникло кілька років тому внаслідок черепно-мозкової травми і лише загострилось у результаті удару, нанесеного Антоном, але не було ним спричинене. Раніше Антон Герасима не знав. Кваліфікуйте дії Антона.

Задача 9.

Яків повернувся з тривалого відрядження з-за кордону. При перевірці стану здоров'я було виявлено, що він хворий на СНІД. Яків почав проходити курс лікування. Познайомившись з Ангеліною, він про своє захворювання їй не сказав. Невдовзі вони одружилися. Дізнавшись від лікарів про хворобу чоловіка, Ангеліна пішла від нього. Обстеження показало, що вона не є носієм вірусу СНІД. Кваліфікуйте дії Якова.

Задача 10.

Не бажаючи мати дітей, Тимур категорично зажадав від дружини зробити аборт, погрожуючи їй побиттям. Коли дружина відмовилася, Тимур дійсно побив її, завдаючи ударів ногою в живіт, що спричинило переривання вагітності. Кваліфікуйте дії за умовою задачі.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи», є: кримінальні правопорушення проти здоров'я, тяжке тілесне ушкодження, середньої тяжкості тілесне ушкодження, легке тілесне ушкодження, залишення в небезпеці, незаконна лікувальна діяльність, небезпечний для життя стан, трансплантація органів та тканин, насильницьке донорство, пацієнт.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи» студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Здоров'я особи – це стан людського організму, за якого нормально функціонують усі його органи та тканини. Тілесне ушкодження (кримінально – правове поняття) – це протиправне заподіяння шкоди здоров'ю іншої людини,

що полягає в порушенні анатомічної цілісності або фізичної функції органів і тканин тіла людини. *Небезпечними для життя* визнаються ушкодження життєво важливих органів, які в момент заподіяння чи в клінічному перебігу через різні проміжки часу спричиняють загрозові для життя явища і які без надання медичної допомоги за звичайним своїм перебігом закінчуються чи можуть закінчитися смертю. *Небезпечний для життя* - це стан, у якому опинилася особа, коли вона без сторонньої допомоги не має можливості до самозбереження внаслідок безпорадного стану. *Синдром набутого імунodefіциту (СНІД)* - особливо небезпечна інфекційна хвороба, що викликається вірусом імунodefіциту людини (ВІЛ).

Семінарське заняття 3

Тема 26. Кримінальні правопорушення проти власності

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності.
- 3.2. Крадіжка (ст.185 КК України).
- 3.3. Кримінально-правова характеристика грабежу.
- 3.4. Кримінальна відповідальність за розбій.
- 3.5. Кримінально-правова характеристика вимагання.
- 3.6. Шахрайство (ст.190 КК України).
- 3.7. Кримінальна відповідальність за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
- 3.8. Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна.
- 3.9. Кримінально-правова характеристика придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.
- 3.10. Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача №1. П., знаходячись у відділі чоловічого одягу універмагу і скориставшись тим, що продавець була зайнята прийманням товару, на очах у покупців взяв з прилавка костюм і вийшов з відділу. З викраденим він був затриманий на зупинці тролейбуса. Кваліфікуйте дії П.

Задача №2. Р. та П. зустріли на пероні залізничного вокзалу З., який вантажив у вагон поїзда Одеса - Москва 10 ящиків з відеомагнітофонами. Погрожуючи пістолетом, вони забрали у З. 2 відеомагнітофони, пообіцявши повернути їх наступного дня, якщо останній сплатить їм 400 грн., а при відмові виконати вимогу, не повернуть їх. Наступного дня З. передав Р. та П. необхідну суму, але відеомагнітофонів не одержав, оскільки зловмисники їх продали, а гроші поділили. Кваліфікуйте дії Р. та П.

Задача №3. Побачивши, що у магазині чоловічого одягу продавець була зайнята упакуванням купленого покупцем товару. Ш. взяв з прилавка костюм вартістю 900 гривень і швидко вийшов. Наступного дня у цьому ж магазині таким же способом Ш. взяв дві пари чоловічого взуття вартістю 790 гривень, але цього разу продавець побачила дії Ш. та схопила його за руку, але той вирвався і вибіг з магазину разом із взуттям. Кваліфікуйте дії Ш.

Задача №4. С., з метою заволодіння чужим майном громадянки Л., підійшов до неї ззаду і вдарив кулаком у потилицю, від чого потерпіла впала та втратила на мить свідомість. Вихопивши сумку, де знаходилися 90 гривень і деякі продукти харчування, С. втік з місця події. Потерпілій було заподіяно легке тілесне ушкодження без короточасного розладу здоров'я. Кваліфікуйте дії С.

Задача №5. К. і В. знали, що бухгалтер підприємства поїхав у банк за грошима, де мав отримати 300 тис. гривень. Коли він повертався назад, на перехресті доріг вони зупинили його автомашину і, погрожуючи пістолетами, поставили вимогу віддати гроші. Бухгалтер відповів,

що грошей він не одержав. Тоді К. і В. обшукали потерпілого та, не знайшовши грошей, зняли з нього піджак і наручний годинник вартістю 800 гривень. Кваліфікуйте дії К. та В.

Задача №6. Конюх Нечипоренко, будучи п'яним, закупив у стайні сільськогосподарського підприємства, де було сіно. Від кинутого ним сірника виникла пожежа, під час якої загинуло п'ятеро коней і згоріла стайня. Сам Нечипоренко, намагаючись загасити пожежу, дістав опіки. *Варіант.* Пожежники загасили пожежу, згоріла лише частина сіна. Кваліфікуйте дії конюха.

Задача №7. Шофер Х. одержав для державного будівництва за накладною 3 т цементу. Перевозячи його, Х. разом з вантажником Ю. викрали 1230 кг цементу. Кваліфікуйте дії вказаних осіб.

Задача №8. Довідавшись, що Г. згвалтовано, К. і Ш. поїхали до неї на роботу, викликали на вулицю та зажадали дати їм відразу 1500 гривень, погрожуючи в разі відмови розповісти її нареченому, подругам і знайомим про факт згвалтування. Г. відмовилась задовольнити їх вимогу та звернулася із заявою до міліції. Кваліфікуйте дії К. і Ш.

Задача №9. У. чергував охоронцем на приватному підприємстві, коли раптом запалав його будинок. Пожежу вдалось погасити, при цьому пожежник Л. дістав тяжкі опіки. При розслідуванні було встановлено, що підпал вчинив Г. — п'яниця, який помстився У. за те, що останній не виконав вимоги передати йому протягом п'яти днів 1000 грн. Кваліфікуйте вчинене.

Задача №10. При влаштуванні на роботу до відкритого акціонерного товариства Сидельников подав підроблені трудову книжку і довідку про вислугу років та відсоткову надбавку за роботу на Крайній Півночі. Внаслідок цього він незаконно одержав понад належну йому заробітну плату 10 000 грн. Як кваліфікувати дії Сидельникова?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальні правопорушення проти власності, предмет злочинів проти власності, крадіжка, грабїж, розбій, вимагання, відмежування: крадіжки від грабежу, грабежу від розбою, шахрайство, привласнення майна, розтрата майна, заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем, обман, зловживання довірою, знищення майна, пошкодження майна, придбання, отримання, зберігання чи збут майна, самовільне зайняття земельної ділянки, самовільне будівництво.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Крадіжка вважається закінченим кримінальним правопорушенням з моменту, коли винна особа вилучила майно і має реальну в цей момент можливість розпорядитися чи користуватися ним. При грабежі викрадення майна носить відкритий характер. Насильство, яке може бути застосоване під час грабежу і кваліфікуватиметься за ч.2 ст.186 КК, не має бути небезпечним для життя і здоров'я потерпілого. Розбій характеризується нападом, який може бути відкритим або несподіваним для потерпілого (таємним). Розбій вважається закінченим кримінальним правопорушенням з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я, незалежно від того, заволодів майном злочинець чи ні. Вимагання - це вимога передачі чужого майна (приватного, колективного, державного), чи права на майно, або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою вчинення насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти, а також зі здійсненням цих погроз.

Шахрайство полягає у протиправному заволодінні майном або придбанні права на нього шляхом обману потерпілого чи зловживанням його довірою. Добровільність передачі майна є обов'язковою ознакою шахрайства, хоча ця добровільність по суті є фіктивною, адже володілець майна діє під впливом обману і легковажної довірливості. Підобманом в ст.192 КК необхідно розуміти будь-яке свідоме надання потерпілому недостовірних відомостей, приховування фактів і обставин, сповіщення яких було обов'язковим, або перекручення такої

інформації тощо. Підзловживанням довірою розуміється недобросовісне використання взаємовідносин з потерпілим, необізнаності потерпілого щодо певних подій, фактів, законодавчого регулювання відповідних угод тощо. Предметом кримінального правопорушення передбаченого ст.198 КК є будь-яке майно, завідомо одержане злочинним шляхом. Це будь-які предмети - товари, речі, рухоме і нерухоме майно, твори мистецтва, історичні та культурні цінності, цінні папери, білети державних лотерей, корисна модель, промисловий зразок тощо, вартість яких може бути виражена в грошовому еквіваленті.

Семінарське заняття 4

Тема 27. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.
- 4.2. Кримінальна відповідальність за виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут піддроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст.199 КК України).
- 4.3. Кримінальна відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст.204 КК України).
- 4.4. Кримінально-правова характеристика нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст.210 КК України).
- 4.5. Юридичний аналіз кримінального правопорушення передбаченого ст.212 КК України.
- 4.6. Кримінально-правова характеристика маніпулювання на енергетичному ринку (ст.222-2 КК України).
- 4.7. Кримінальна відповідальність за виготовлення, збут та використання піддроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів) (ст.224 КК України).
- 4.8. Юридичний аналіз кримінального правопорушення передбаченого ст.229 КК України.
- 4.9. Кримінально-правова характеристика незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст.231 КК України).
- 4.10. Кримінальна відповідальність за розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках (ст.232 КК України).
- 4.11. Кримінально-правова характеристика протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст.206-2 КК України).
- 4.12. Кримінальна відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст.209 КК України).
- 4.13. Юридичний аналіз кримінального правопорушення, передбаченого ст.203-2 КК України.
- 4.14. Кримінально-правова характеристика порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ст.213 КК України).
- 4.15. Кримінальна відповідальність за контрабанду (ст.201 КК України).
- 4.16. Кримінальна відповідальність за незаконне використання інсайдерської інформації (ст.232-1 КК України).
- 4.17. Юридичний аналіз кримінального правопорушення передбаченого ст.232-2 КК України
- 4.18. Кримінально-правова характеристика доведення до банкрутства (ст.219 КК України).
- 4.19. Кримінальна відповідальність за шахрайство з фінансовими ресурсами (ст.222 КК України).
- 4.20. Кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію державного, комунального майна (ст.233 КК України).

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача №1. Н., працюючи головним бухгалтером машинобудівного заводу, за вказівкою заступника директора заводу У., протягом 2006 р. занижував розмір отриманого прибутку через перекручення бухгалтерського обліку та звітності. Внаслідок цього не був сплачений податок на загальну суму 700 тис. гривень. Кваліфікуйте дії Н. та У.

Задача №2. Учень художнього коледжу Зоренко намалював два банківських білети вартістю 500 грн. кожний. При спробі збути один з них його було затримано. Кваліфікуйте дії Зоренка.

Варіант 1. Не сказавши про підробку, Зоренко дав одну купюру Ковалю в оплату боргу. Підробку було викрито, коли Коваль подав купюру до каси магазину.

Варіант 2. Зоренко виготовив банківський білет, щоб показати товаришам свою художню майстерність.

Задача №3. Приватний підприємець Нікітін придбав у невстановленої особи 20 тонн спирту етилового, з якого у власному гаражі протягом 3 місяців виготовив разом із сином 50 тис. пляшок фальсифікованої горілки шляхом розбавлення спирту водопровідною водою. На пляшки він наклеював етикетки відомих виробників горілчаних виробів та підроблені марки акцизного збору. Виготовлена горілка Нікітіним реалізовувалась:

- 1) особисто Нікітіним – 10 тис. пляшок через кіоск, що йому належав;
- 2) через приватного підприємця Гарніка – 10 тис. пляшок;
- 3) 10 тис. пляшок – через п'ятьох громадян похилого віку, які з кожної проданої пляшки отримували по 1 грн.;
- 4) 10 тис. пляшок – через продовольчий магазин, директором якого був Басенко. 10 тис. пляшок горілки Нікітін реалізувати не встиг.

Ліцензії на виробництво та реалізацію алкогольних напоїв Нікітін і громадяни похилого віку не мали. Кваліфікуйте вчинене.

Задача №4. Директор приватного підприємства Ц. звернувся в один з комерційних банків з проханням надати його підприємству кредит на суму 150000 гривень. Ц. мав на меті придбати устаткування для виробництва. При цьому він подав до банку всі необхідні документи. Під час перевірки поданих документів з'ясувалось, що довідка про фінансовий стан підприємства не відповідає дійсності, баланс підприємства має негативне сальдо, раніше отримані кредити не повернуті, відсотки по ним не сплачуються, майно, що пропонувалось під заклад, вже закладене. Кваліфікуйте дії Ц.

Задача №5. Приватна фірма «Роланд» займалася виробництвом дисків з комп'ютерними програмами. Відповідної ліцензії і авторських прав на програми фірма не мала. Дохід фірми склав 27400 грн. Кваліфікуйте дії директора цієї фірми.

Задача №6. Під час митного огляду в зоні митного контролю аеропорту «Бориспіль» працівниками митниці у пасажира Ф. при виїзді з України було знайдено та вилучено пістолет та вісім набоїв до нього, які він зберігав і носив без відповідного дозволу. Кваліфікуйте дії Ф.

Задача №7. Ж., Р. та А. організували підпільний цех з виробництва коньячних виробів, використовуючи при цьому недоброякісний спирт. Вони закупили партію підроблених акцизних марок і наклеювали їх на пляшки. Після придбання і вжиття коньяку, виробленому у цьому цеху, четверо громадян отруїлися і перебували на лікуванні в амбулаторних умовах протягом 21 дня. Ж., Р. та А. встигли отримати доход в сумі 7000 гривень. Кваліфікуйте дії зазначених осіб.

Задача №8. В березні 2020 року, з метою прикриття незаконної діяльності – вчинення шахрайства, І. створила фіктивне ПП «Фірма Нано». В липні 2024 року вона одержала у четвертій Київській філії АППБ «Аваль» кредит в розмірі 200000 грн., якими заволоділа шляхом обману і використала на власні потреби. Кваліфікуйте дії І.

Задача №9. П. і Ш. протягом двох місяців, діючи за попередньою змовою між собою, здійснили випуск на товарний ринок недоброякісної продукції – 5250 літрів ґрунтовки загальною вартістю понад 50000 грн. При виготовленні даної продукції вони без будь-якого дозволу використали знак для товарів реального власника оригінальної продукції – ТОВ з іноземними інвестиціями «ХенкельБаутехнік (Україна)» у вигляді етикеток з написом

«Грунтова глибокопроникна «Ceresit СТ-17», чим завдали йому матеріальну шкоду в особливо великих розмірах. Кваліфікуйте дії П. і Ш.

Задача №10. Жителі м.Чернівці К. і П. отримали за виконану роботу 65 підроблених купюр номіналом 100 доларів США кожна. Дані купюри вони зберігали вдома. Згодом вони в м.Києві продали О. 27 вказаних купюр за 900 доларів США. Кваліфікуйте дії К. і П.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, підроблені гроші, державні цінні папери, білети державної лотереї, підакцизні товари, нецільового використання бюджетних коштів, реєстр власників іменних цінних паперів, виготовлення, збут та використання підроблених недержавних цінних паперів, відомості, що становлять комерційну або банківську таємницю, фіктивне підприємництво, легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, проведення азартних ігор, операції з металобрухтом, контрабанда, використання інсайдерської інформації, банкрутство, шахрайство з фінансовими ресурсами, приватизацію державного, комунального майна.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Питання про те, чи є грошові знаки або державні цінні папери *підробленими*, який спосіб підробки при цьому використовувався, чи не були раніше грошові знаки або державні цінні папери з аналогічними ознаками підробки предметом криміналістичного дослідження тощо, повинні вирішуватися за допомогою криміналістичної експертизи, яка проводиться у відповідних експертних установах. *Збут* підроблених грошей чи державних цінних паперів - це умисна форма їх відчуження: використання як засобу платежу, продаж, розмін, обмін, дарування, передача в борг і в рахунок покриття боргу, програш в азартних іграх тощо. Під використанням *бюджетних коштів усупереч їх цільовому призначенню* слід розуміти використання коштів державного або місцевих бюджетів всупереч призначенню, визначеному для цих коштів відповідними бюджетами та кошторисами доходів і витрат. *Предметом* кримінального правопорушення передбаченого ст.224 КК є будь-які недержавні цінні папери, тобто грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або відсотків, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають з цих документів, іншим особам.

Під комерційною таємницею суб'єкта господарської діяльності (суб'єкта господарювання), як предметом кримінальних правопорушень, передбачених ст.231 та [232](#), слід розуміти відомості (інформацію), пов'язані з його виробничою, організаційною (управлінською), технічною (технологічною), фінансовою та іншою діяльністю, які мають для нього комерційну цінність і у зв'язку з цим ним вжиті необхідні (адекватні) існуючим обставинам заходи щодо збереження їх у таємниці (секретності) та їх захисту від несанкціонованого доступу до них. *Банківською таємницею* є інформація щодо діяльності та фінансового стану будь-якої фізичної чи юридичної особи - клієнта банку, що користується послугами банку, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту. *Розголошення комерційної та банківської таємниці* - це ознайомлення іншої особи без згоди уповноваженої на те особи з відомостями, що становлять згідно з чинним законодавством комерційну банківську таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Фіктивне підприємництво - створення або придбання суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних осіб) з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона. *Контрабанда* - переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Предметом кримінального

правопорушення передбаченого ст.213 КК є: 1) металобрухт - брухт кольорових і чорних металів; 2) приміщення та споруди, в яких розташовуються незаконні пункти прийому, схову та збуту металобрухту; 3) вказані незаконні пункти. *Доведення до банкрутства* - умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або в інтересах третіх осіб вчинення громадянином-засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності дій, що призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності, якщо це завдало великої матеріальної школи державі чи кредитору. *Державне майно* - майно, яке належить до об'єктів державної власності, що підлягають приватизації: майно підприємств, цехів, виробництв, дільниць, інших підрозділів, які є єдиними (цілісними) майновими комплексами, якщо в разі їх виділення у самостійні підприємства не порушується технологічна єдність виробництва з основної спеціалізації підприємства, з структури якого вони виділяються; об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти; акції (частки, паї), що належать державі у майні господарських товариств та інших об'єднань. *Комунальне майно* - майно, що належить територіальній громаді села (кількох сіл), селища чи міста, яким вона має право володіти, користуватися і розпоряджатися на свій розсуд як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування. Під *приватизаційними документами* у ст.233 КК слід розуміти документи, які використовуються у процесі приватизації державного (комунального) майна, та документи, якими оформляється перехід права власності на приватизоване державне (комунальне) майно.

Семінарське заняття 5

Тема 31. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Поняття і загальна характеристика злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
- 5.2. Аналіз складу злочину “Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту” – ст. 276 Кримінального кодексу України.
- 5.3. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів – ст. 277 Кримінального кодексу України.
- 5.4. Кримінально-правова характеристика складу злочину, передбаченого ст. 278 Кримінального кодексу України.
- 5.5. Аналіз складу злочину “Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства” – ст. 279 Кримінального кодексу України.
- 5.6. Порушення правил повітряних польотів – ст. 281 Кримінального кодексу України.
- 5.7. Аналіз складу злочину “Порушення правил використання повітряного простору” – ст. 282 Кримінального кодексу України.
- 5.8. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда – ст. 283 Кримінального кодексу України.
- 5.9. Кримінально-правова характеристика порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами – ст. 286 Кримінального кодексу України.
- 5.10. Кримінально-правова характеристика складу злочину, передбаченого ст. 287 Кримінального кодексу України.
- 5.11. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху – ст. 288 Кримінального кодексу України.
- 5.12. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Склад злочину – ст.289 Кримінального кодексу України.
- 5.13. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу – ст. 290 Кримінального кодексу України.
- 5.14. Порушення чинних на транспорті правил – ст. 291 Кримінального кодексу України.
- 5.15. Пошкодження об'єктів або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів – ст. 292 Кримінального кодексу України.

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача №1. Помічник машиніста тепловоза Пасічник, на виконання отриманого завдання, зробив огляд тепловоза і доповів про результати машиністу Байраку. У цей час дозволу на проведення маневрів не було, сигналів на рух не подавалося, однак Байрак привів тепловоз у рух. Пасічник зауважив машиністу, що той привів у рух локомотив без дозволу і веде тепловоз на зайняту колію. Останній, не реагуючи, збільшував швидкість руху. Тоді Пасічник відштовхнув Байрака від пульта керування і вжив заходів щодо гальмування, однак запобігти зіткненню двох тепловозів не встиг. Тільки після цього він помітив, що Байрак перебуває у стані сп'яніння. Внаслідок зіткнення локомотивному депо було завдано незначної матеріальної шкоди. Вирішіть питання про відповідальність Байрака.

Примітка. Правила технічної експлуатації залізниць забороняють машиністу приводити в рух локомотив без сигналу керівника маневрів, а також зобов'язують локомотивну бригаду забезпечити безпеку проведення маневрів, цілісність рухомого складу.

Задача №2. Кадур та Плясов вирішили помститися обхіднику Свириду, і вночі прийшли на колію залізниці, де за допомогою ключів розкрутили з'єднання колії у двох місцях. Внаслідок цього дрезина, що рухалася на цій ділянці, зазнала аварії, а робітникам Гришину та Стиценку, які їхали в ній, були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження. Вирішіть питання про відповідальність Кадура та Плясова.

Задача №3. Розпиваючи спиртні напої у вагоні-ресторані поїзда Київ-Львів, Кандауров побився об заклад з Власовим, що той побоїться зірвати стоп-кран. Власов не зробив цього, побоюючись відповідальності. Однак, Малахов що сидів поруч, та який до цього часу вже випив пляшку горілки, пішов і зірвав стоп-кран. Поїзд, який на той час ішов на великій швидкості, внаслідок цього зійшов з рейків. Кваліфікуйте дії Кандаурова, Власова та Малахова.

Задача №4. Бистров, перебуваючи у нетверезому стані, не маючи бажання йти від станції до себе в село, вирішив зупинити потяг на перегоні стоп-краном. Коли ешелон, йдучи на великій швидкості, порівнявся з селом, де жив Бистров, він зірвав стоп-кран і спинив потяг. Внаслідок різкої непопередженої зупинки та сильного поштовху декілька чоловік отримали серйозні поранення, а один з пасажирів, вдарившись головою, загинув. Кваліфікуйте дії Бистрова.

Задача №5. Чоботарьов керував без довіреності автомобілем "Тойота Королла" при під'їзді до пішохідного переходу, побачивши червоний сигнал світлофора, він не вжив заходів до зниження швидкості й зупинки автомобіля, а продовжував рух. Побачивши Милованову з 4-річною дочкою, які переходили в 28-30 м за пішохідним переходом проїжджу частину вулиці при зеленому сигналі світлофора, Чоботарьов не вжив заходів щодо зупинки транспорту і, не впоравшись з керуванням, наїхав на Милованових. Від одержаних травм дівчинка померла, а Миловановій-старшій було завдано середньої тяжкості тілесних ушкоджень. Кваліфікуйте дії Чоботарьова.

Задача №6. Мухін у стані алкогольного сп'яніння почав переходити проїзну частину на червоне світло в той час, коли по ній рухався транспорт. Водій «ВАЗ-2108» Курінь, намагаючись уникнути наїзду, загальмував і повернув кермо вправо. Внаслідок цього автомобіль перекинувся і збив Варварову, що стояла на острівку безпеки. Варваровій було заподіяно тяжкі тілесні ушкодження. Вирішіть питання про відповідальність Мухіна і Куріня.

Варіант – внаслідок наїзду було заподіяно смерть Варваровій та її сину.

Задача №7. Суворов, працівник транспортного підприємства „Ранок”, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, одержав дозвіл на виїзд у рейс від Попова., в результаті якого вчинив наїзд на пішохода Валуєва, спричинивши останньому тривалий розлад здоров'я. Чи підлягають Суворов та Попов кримінальній відповідальності? За яких підстав?

Задача №8. Бригада ремонтників, отримавши розпорядження відремонтувати ділянку дороги, не впоралися з поставленим завданням до темряви і вирішили закінчити роботи наступного дня. Вночі, водій Павлов, не знаючи про ремонтні роботи, впав у незакритий люк. В результаті одержаних травм перебував на стаціонарному лікуванні 20 днів. Чи можна притягнути ремонтників до кримінальної відповідальності? Відповідь обґрунтуйте.

Задача №9. При реєстрації транспортного засобу Ромова у технічному паспорті була невірно вказана одна цифра. Власник вирішив виправити розходження і змінив цю цифру і у автомобілі. Вирішіть питання про можливість притягнення винних до кримінальної відповідальності. Відповідь обґрунтуйте.

Задача №10. Майоров неналежним чином здійснив ремонт колій, в результаті чого це спричинило небезпеку для життя людей. Чи може ставитися питання про притягнення Майорова до кримінальної відповідальності, якщо так, то визначте склад злочину.

Задача №11. Пасажир автобусу, пообідавши, викинув з вікна сміття, яке влучило у лобове скло машини, що їхала позаду. З переляку водій цієї машини вчинив раптову зупинку, це спричинило зіткнення декількох машин. Двоє водіїв отримали тяжкі тілесні ушкодження. Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому.

Задача №12. Абдулаєв і Павловський запропонували неповнолітньому Пустовіту покататися на “іномарці”. Компанія проникла в автомобіль “Фольксваген-Пассат”, що належав Брежнєву і стояв на вулиці Поліській у Києві, на якому всі проїхали до Борисполя, повернулися назад і поставили автомобіль на попереднє місце.

Варіант. Ініціатором поїздки був Пустовіт.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: безпека руху або експлуатації транспорту; залізничний транспорт; водний транспорт; повітряний транспорт; автомобільний транспорт; правила безпеки руху або експлуатації транспорту; недоброякісний ремонт транспортних засобів; велика матеріальна шкода; шляхи сполучення; угон; захоплення; блокування; правила, норми і стандарти, що стосуються забезпечення дорожнього руху; будівництво, реконструкція, ремонт чи утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, інших дорожніх споруд; працівник залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного чи магістрального трубопровідного транспорту;

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Під кримінальними правопорушеннями проти безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту (досить часто в науці кримінального права їх називають транспортними кримінальними правопорушеннями) в науці кримінального права розуміють передбачені кримінальним законом, суспільно небезпечні діяння, що посягають на безпеку руху та експлуатації усіх видів механічного транспорту, а також магістрального трубопровідного транспорту.

Безпека руху та експлуатації транспорту як *родовий об'єкт* кримінальних правопорушень, передбачених розділом XI Кримінального кодексу України, – це сукупність суспільних відносин, які складаються з приводу забезпечення безпеки руху та експлуатації транспорту від шкоди, яка може бути заподіяна під час пересування людей та переміщення вантажів за допомогою транспортних засобів або експлуатації транспорту.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про транспорт» від 10.11.1994 року, транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях.

Транспортний засіб – пристрій, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів.

Транспортними засобами, у зв'язку з керуванням якими настає відповідальність за ст. 286 КК України (а також які є ознакою складів злочинів, передбачених статтями 287 КК, 289 КК, 290 КК), виступають всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби, що приводяться в рух за допомогою двигуна з робочим об'ємом 50 куб. см і більше або електродвигуна потужністю понад 3 кВт. Не є транспортними засобами мопеди, велосипеди з двигуном із робочим об'ємом до 50 куб. см, рухомий склад метрополітену, фунікулера та інших видів залізниць (пасажирські та вантажні потяги, локомотиви, дрезини тощо). Відповідальність за порушення

правил безпеки руху та експлуатації метрополітену й інших видів залізниць передбачена ст. 276, а велосипедів (у т. ч. з мотором), самохідних засобів з малопотужними електричними чи іншими двигунами) - ст. 291 КК.

До залізничного транспорту належать рейкові магістральні і під'їзні шляхи і належне до них обладнання (переїзди, шлагбауми), рухомий склад (локомотиви та вагони, дрезини), засоби управління, сигналізації та зв'язку.

Водний транспорт включає в себе плавучі самохідні і несамохідні засоби, маяки та бакени, причальні споруди, призначені для перевезення вантажів та пасажирів, рибальства.

Повітряний транспорт – це цивільні повітряні судна, місця для їх приземлення (аеродроми, вертолітні майданчики) з обладнанням, яке забезпечує зліт і посадку літальних апаратів, включаючи засоби зв'язку та керування повітряним рухом, сигнальні вогні тощо. Не належать до об'єктів повітряного транспорту апарати на повітряній подушці (які тримаються над землею чи водою завдяки надлишковому тиску повітря під корпусом), повітряні кулі без двигунів, парашути.

Міський електричний транспорт – складова частина єдиної транспортної системи, призначена для перевезення громадян трамваями, тролейбусами, поїздами метрополітену на маршрутах (лініях) відповідно до вимог життєзабезпечення населених пунктів.

Порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту полягає у вчиненні дій, заборонених такими правилами, чи, навпаки, у невиконанні дій, які належить вчинити відповідно до нормативно закріплених вимог.

Угон – це самовільне заволодіння транспортним засобом та поїздка на ньому. Для угону характерним є те, що він: – вчиняється всупереч встановленому порядку допуску до управління транспортними засобами; – вчиняється всупереч або внаслідок фальсифікації волі власника чи особи, яка вправі управляти транспортним засобом; – полягає у керуванні транспортним засобом, тобто виконанні функцій машиніста, пілота. Угон вважається закінченим з моменту початку руху.

Захоплення транспортного засобу – це встановлення фактичного контролю над ним, отримання можливості використання його на власний розсуд, включаючи обмеження доступу до нього інших осіб, перешкоджання руху. Захоплення є закінченим з моменту отримання можливості керування транспортним засобом, приведення його в рух, визначення маршруту чи зупинення.

Під *незаконним заволодінням транспортним засобом* слід розуміти вчинене умисно, з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача всупереч їх волі (примітка до ст. 289 Кримінального кодексу України);

Незаконне заволодіння транспортним засобом – умисне, протиправне вилучення його з будь-якою метою у власника або законного користувача всупереч їх волі (з місця стоянки чи під час руху) шляхом запуску двигуна, буксирування, завантажування на інший транспортний засіб, примусового відсторонення зазначених осіб від керування, примушування їх до початку чи продовження руху тощо. Таке заволодіння може бути вчинене таємно або відкрито, шляхом обману чи зловживання довірою, із застосуванням насильства або погроз (п. 15 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» від 23 грудня 2005 року № 14).

Семінарське заняття 6

Тема 32. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Питання для усного опитування та дискусії

6.1. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

6.2. Аналіз складу злочину “Групове порушення громадського порядку” – ст.293 Кримінального кодексу України.

- 6.3. Масові заворушення – ст.294 Кримінального кодексу України.
- 6.4. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадській безпеці – ст.295 Кримінального кодексу України.
- 6.5. Кримінально-правова характеристика складу злочину, передбаченого ст. 296 Кримінального кодексу України “Хуліганство”.
- 6.6. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого – ст. 297 Кримінального кодексу України.
- 6.7. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів – ст. 301 Кримінального кодексу України.
- 6.8. Створення або утримання місць розпусти і звідництво – ст. 302 Кримінального кодексу України.
- 6.9. Сутенерство або втягнення особи в зайняття проституцією. – Склад злочину – ст.303 Кримінального кодексу України.
- 6.10. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність – ст.304 Кримінального кодексу України.

Примітка: Інші склади злочинів, передбачених розділом XII Особливої частини Кримінального кодексу України вивчаються студентами самостійно.

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача №1. Озброївшись відрізком металевої труби, п'яний Молчанов уночі бігав по під'їздах багатоквартирного будинку, стукав ногами і руками в двері багатьох квартир, бив трубою дверне скло на сходових майданчиках. На зауваження мешканців відповідав нецензурною лайкою, погрожував розправою. Дайте кримінально-правову оцінку діям Молчанова.

Задача №2. Антонов, Баланов та Вітас біля будинку Верховної Ради України під час роботи народних депутатів у сесійній залі організували мітинг. Його учасники заблокували рух транспорту та вимагали виконання їх вимог і погрожували зняти блокування руху транспорту до тих пір, поки їх вимоги не будуть виконані. У зв'язку з цим працівники міліції мали намір звільнити проїжджу частину вулиці. Організатори мітингу почали закликати учасників мітингу не виконувати вимоги працівників міліції, бо таким чином не буде забезпечено виконання вимог, які вони висунули до парламенту. Дайте кримінально-правову оцінку діям організаторів мітингу.

Задача №3. Водії трамвайного депо Паров і Сичов посперечалися з керівництвом депо з приводу заборгованості по заробітній платі. Враховуючи відмову адміністрації сплатити борг, Паров і Сичов не погодилися приступити до роботи, перекрили трамваями, на яких працювали, виїзд із депо і підбурили інших працівників депо наслідувати їх приклад. Більше 20 осіб приєдналися до них. Разом вони вимагали виплати зарплати, погрожували розігнати все керівництво. На вимоги головного інженера депо звільнити проїзд, Паров, Сичов і Турів демонтували колію на виїзді з депо і тим самим виключили можливість виїзду інших трамваїв на лінію. Тільки через три години після втручання керівництва адміністрації району протиправні дії було припинено, а роботу транспортного підприємства – відновлено. Дайте кримінально-правову оцінку і обґрунтуйте кваліфікацію вчинених дій.

Задача №4. Вживаючи ввечері в кафе разом зі своїми знайомими алкогольні напої, Саленко заперечив проти бажання Волощука, який також перебував у стані алкогольного сп'яніння, сісти за їхній столик. Волощук почав з'ясовувати у Саленка причини заперечення. У ході конфлікту, який тривав близько 2 хвилин, Саленко ударив Волощука у груди, від чого той упав, ударився головою об бетонну підлогу й помер. Вирішіть питання про відповідальність Саленко.

Задача №5. Раніше судимі за хуліганство Пустовий та Коцан перебуваючи біля цвинтаря в м. Хмельницькому, фарбою намальовали свастику на одному з надгробків. Це було ними зроблено з хуліганських спонукань. Дайте кримінально-правову оцінку діям Пустового та Коцана.

Задача №6.16–річний Харапуда у стані алкогольного сп'яніння, бажаючи продемонструвати свою силу, на очах у дітей, що гуляли у дворі будинку, руками розірвав кошеня. Піймавши ще одне кошеня, він палаючим сірником пошкодив йому око. Вирішіть питання про відповідальність Харапуди.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: громадський порядок; моральність; групове порушення громадського порядку; масові заворушення; дії, що загрожують громадському порядку; хуліганство; особлива зухвалість; винятковий цинізм; наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого; об'єкти культурної спадщини; жорстоке поводження з тваринами; твори, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію; порнографічні предмети.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Громадський порядок – це сукупність суспільних відносин, що створюються для забезпечення охорони громадського спокою, громадської моральності як умови суспільного життя людей. На громадський порядок посягають діяння, передбачені статтями 293-296 КК України.

Громадська моральність – це суспільні відносини, які утворюються на засадах загальнолюдських цінностей (добра, істини, справедливості) і вимагають від особи певної поведінки та забороняють поведінку, що не є відповідною до цих цінностей.

У житті суспільства громадська моральність є найголовнішим регулятором поведінки людей, вона є підґрунтям права і законодавства. Громадська моральність є об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 297-304 КК України.

Об'єктивна і суб'єктивна сторони кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачають статті Розділу XII, дуже різноманітні і характеризуються як дією, так і бездіяльністю, вчинюються як умисно, так і необережно.

Організація масових заворушень – це діяльність, спрямована на підшукування і підготовку осіб для участі в масових заворушеннях, а також керівництво такими діями, що направлені на збудження у людей негативного ставлення до законної влади та існуючого в державі правопорядку і громадської безпеки та на підбурювання натовпу для вчинення насильства над правослухняними громадянами, погромів, підпалів, знищення майна, озброєного опору представникам влади, захоплення будівель або споруд, насильницького виселення громадян.

Активна участь у масових заворушеннях – це безпосередня участь осіб в насильстві над іншими громадянами, в погромах, підпалах, озброєному опорі представникам влади.

Вчинення з особливою зухвалістю може бути визнане злочинне порушення громадського порядку: що виявляє явну неповагу до суспільства і супроводжується, наприклад, насильством із заподіянням тілесних ушкоджень або знущанням над особою, нанесенням їй побоїв або мордуванням, катуванням особи; діє тривалий час і вперто не припиняється; пов'язане зі знищенням чи пошкодженням чужого майна, зривом масового заходу (концерту, зборів, виборів, випускного вечора тощо), порушенням нічного відпочинку людей, тимчасовим припиненням нормальної діяльності підприємства, установи, організації чи громадського транспорту тощо.

Вчинення з винятковим цинізмом можуть бути визнані хуліганські дії, що супроводжуються демонстративною неповагою до загальноприйнятих норм моралі, наприклад проявом бесоромності (непристойні рухи тіла, публічне оголення і демонстрування статевих органів, публічне вчинення добровільного статевого акту тощо), знущанням над хворими, старими, особами, які знаходяться в безпорадному стані.

Опір представникові влади виражається в активній протидії представникові влади чи представникові громадськості, які виконують свій службовий або громадський обов'язок щодо охорони громадського порядку, або громадянинові, який присікає хуліганські дії.

Кримінальне правопорушення, передбачене статтею 297 КК України – «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або тілом померлого», полягає у вчиненні певних дій, які посягають на суспільні відносини, пов'язані із збереженням пам'яті про померлих.

Може мати характер наруги над могилою, іншим місцем поховання, над тілом (останками, прахом) померлого, урною з прахом померлого, предметами, що знаходяться на (в) могилі, в іншому місці поховання, на тілі (останках, прахові).

Могилою є встановлене нормативними актами звичайне місце поховання на кладовищі. *Іншим місцем поховання* є та ж могила не на кладовищі, а в іншому місці (парку, лісі, полі тощо), а також колумбарій - спеціальне місце, відведене на кладовищі для поховання урн з прахом.

Жорстоке поводження з тваринами – кримінальне правопорушення, передбачене ст. 299 КК, яке полягає в знущанні над тваринами, що відносяться до хребетних, вчиненому із застосуванням жорстоких методів або з хуліганських мотивів, а також нацькуванні зазначених тварин одна на одну, вчиненому з хуліганських чи корисливих мотивів.

Об'єкт цього кримінального правопорушення – моральні засади суспільства в частині ставлення до тварин. небезпека цього кримінального правопорушення полягає у тому, що жорстокість, проявлена щодо тварин, стає нормою, поведінки, поширюється і на взаємини з людьми, відіграє негативну роль у вихованні молоді.

Предметом кримінального правопорушення є тварини, що належать до хребетних. Хребетні – це здатні рухатися і відчувати живі організми, які мають спинний хребет, утворений ланцюгом кісток або хрящів, що йде вздовж спини і містить у собі спинний мозок. Не мають кримінально-правового значення наявність чи відсутність у таких тварин господарів, їх перебування в стані природної свободи чи в неволі, господарське призначення, стан організму тощо.

Сутенерством слід вважати дії особи щодо забезпечення заняття проституцією іншою особою. Втягнення чи примушування особи до заняття проституцією відбувається шляхом обману, шантажу чи з використанням уразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства. *Проституцією* вважається надання сексуальних послуг з метою отримання доходу. Під *наданням сексуальних послуг* слід розуміти здійснення нормальних статевих актів, задоволення статевої пристрасті в неприродних формах, вчинення будь-яких інших дій сексуального характеру (пов'язаних, зокрема з різноманітними формами сексуальних збочень) з різними партнерами і не на основі особистої симпатії, приязні. При цьому не має значення, вчиняються ці дії з особами протилежної статі чи однієї.

Об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 304 КК України «Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність» є моральні засади суспільства у ставленні до виховання підростаючого покоління. Вони передбачають охорону неповнолітніх від негативного впливу, який може викликати бажання займатися діяльністю, що негативно сприймається суспільством. Потерпілими від цього кримінального правопорушення є неповнолітні - особи чоловічої або жіночої статі, які не досягли 18-річного віку. Хоча в диспозиції ст. 304 КК вказівку на потерпілого зроблено у множині, кримінальна відповідальність настає і тоді, коли посягання вчинене і проти однієї такої особи.

Семінарське заняття 7

Тема 35. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

Питання для усного опитування та дискусії

7.1. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

7.2. Захоплення державних або громадських будівель. Склад кримінального правопорушення – ст. 341 Кримінального кодексу України.

7.3. Кримінально-правова характеристика опору представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену

громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб – ст. 342 Кримінального кодексу України.

7.4. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу – ст. 345 Кримінального кодексу України.

7.5. Кримінально-правова характеристика самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи – ст. 353 Кримінального кодексу України.

7.6. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів – ст.358 Кримінального кодексу України.

7.7. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації. Аналіз складу кримінального правопорушення – ст.359 Кримінального кодексу України.

Примітка: *Інші склади кримінальних правопорушень, передбачених розділом XV Особливої частини Кримінального кодексу України вивчаються студентами самостійно.*

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача 1. Вагляр і Лопушанський у стані сп'яніння прийшли в кафе, яке вже зачинялось, і зажадали пива, котрого вже не було. Завідувачка кафе викликала наряд міліції. У відповідь на вимогу працівників міліції пройти до кімнати дільничного інспектора міліції для з'ясування особи Вагляр завдав кількох ударів працівнику міліції Батраку, заподіявши йому легкі тілесні ушкодження, що спричинили короточасний розлад здоров'я. Лопушанський обізвав працівників міліції «мусорами». Вирішить питання про відповідальність Вагляра і Лопушанського.

Варіант. Вагляр заподіяв Батраку середньої тяжкості тілесне ушкодження. Лопушанський погрожував працівникам міліції «знищити їхніх нащадків».

Задача 2. У день незалежності України, 16 річний Валуєв, біля 23 години повертався додому з дня народження один, побачивши, що біля дома висить прапор, без поважної причини зняв його и порвавши викинув у сміття. Кваліфікуйте дії Валуєва.

Задача 3. Корсунов, перебуваючи в стані сп'яніння, вступив у конфлікт з працівниками міліції через затримання останніми його брата, який вчинив дрібне хуліганство. При спробі доставити його в пункт охорони правопорядку Корсунов упирався, хапався за паркан, а також завдав кілька ударів працівникам міліції Нешту та Шуту, спричинивши останньому легкі тілесні ушкодження, які не потягли розладу здоров'я. Кваліфікуйте дії Корсунова.

Задача 4. Бердник і Пиляєв на одному з майданів міста зібрали великий натовп, закликаючи зайняти приміщення головпоштамту для зупинення його роботи, щоб у такий спосіб примусити уряд забезпечити населення міста «чистими» продуктами. Захоплення приміщення головпоштамту було відвернено нарядом міліції, що прибув на місце події. Кваліфікуйте дії Бердника і Пиляєва.

Задача 5. Букін підробив посвідчення слідчого та постанову про проведення обшуку і разом зі своїми приятелями Шугаєвим та Перепічкою, які грали роль «понятих», прийшов на квартиру завідувача плодоовочевої бази Кіркіса. У процесі «обшуку» було вилучено гроші готівкою 20000 тис грн., 19500 доларів, а також кілька золотих речей загальною вагою 120 грам. Дайте кримінально-правову оцінку і обґрунтуйте кваліфікацію вчинених дій Букіна, Шугаєва та Перепічка.

Задача 6. Працівники органу внутрішніх справ, що діяли відповідно до санкціонованої постанови, прийшли в будинок Мухіна для проведення обшуку. Але Мухін, який був у нетверезому стані, відмовився їх впустити, схопив сокиру, став розмахувати нею, погрожуючи вбивством, намагався вдарити одного з них, ображав нецензурними словами. Вирішіть питання про відповідальність Мухіна. Чи зміниться рішення задачі за умови, що працівники міліції намагались провести обшук без санкції судді?

Задача 7. Вчинивши втечу із місць позбавлення волі, Фролов викрав у свого знайомого папку з документами, серед яких був загальногромадянський паспорт. Шляхом певних технічних маніпуляцій Фролов вніс до паспорта відповідні зміни і пред'явив його для оформлення прописки, але був викритий. Вирішіть питання про відповідальність Фролова.

Задача 8. Касир приватного підприємства Мохов, бажаючи помститися головному бухгалтеру Фурсовій за критику, викрав з її столу річний баланс та поточні документи. Щоб відвести від себе підозру, він також забрав і сховав у себе вдома документи зі свого робочого столу. Про вчинене він розповів сусідці, яка після сварки з Моховим повідомила про обставини зникнення документів у прокуратуру. Вирішіть питання про відповідальність Мохова.

Задача 9. Під час прибирання в будинку Пилов знайшов у себе в спальні вмонтований у спинку ліжка підслуховуючий пристрій. У результаті розслідування, розпочатого по його заяві, стало відомо, що «жучок» був встановлений його дружиною, Мрією, перед від'їздом до службового відрядження, з метою викрити чоловіка в передбачуваній зраді. Підслуховуючий пристрій було виготовлено і надано Мрії її родичем, інженером Пукачем, якому було відомо про наміри Мрії. Вирішіть питання про відповідальність Мрії та Пукача.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян; державні символи; представник влади; працівник правоохоронного органу; державний виконавець; член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону; військовослужбовець; посягання на життя; службова особа; громадянин, який виконує громадський обов'язок; викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження; підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів; спеціальні технічні засоби; самоправство, посягання на життя; службова особа; громадянин, який виконує громадський обов'язок; викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження; підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів; спеціальні технічні засоби; самоправство.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Родовим об'єктом цих кримінальних правопорушень є відносини між органами управління - з одного боку, і громадянами - з другого, які виникають у зв'язку із здійсненням адміністративно-розпорядчих функцій в межах взаємних прав та обов'язків і забезпечують нормальну діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян при реалізації державного будівництва. *Безпосереднім об'єктом* - можуть бути відносини, що забезпечують: авторитет суспільного і державного ладу України, нормальну діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, службових осіб та представників громадськості, дійсність і збереженість документів, штампів, печаток, інформації та носіїв інформації автоматизованих систем тощо.

Деякі із кримінальних правопорушень цієї категорії посягають також на особу представника влади або громадськості чи працівника правоохоронного органу, на їх життя, здоров'я, гідність, власність або на інші відносини, що охороняються законом.

З *об'єктивної сторони* значна кількість кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян вчинюються шляхом активних дій (ст. 338 КК, ст. 341 КК; ст. 356 КК та ін.). Деякі із розглядуваних кримінальних правопорушень (ч.ч. 2 і 3 ст. 345 КК, ч.ч. 2 і 3 ст. 346 КК, ч.ч. 2 і 3 ст. 350 КК, ст.ст. 347, 348, 351, 352, 354, 360 КК) можуть вчинюватися як шляхом дії, так і шляхом бездіяльності.

Більшість кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян - кримінальні правопорушення з формальними складами, тобто сформульовані таким чином, що вважаються закінченими з моменту вчинення дії чи невиконання певних вимог (бездіяльності). До них віднесені кримінальні правопорушення, передбачені ст.ст. 338, 339, 341 КК, ч.ч. 1 і 2 ст. 342 КК, ст.ст. 344, 349 КК, ч. 1 ст. 350 КК, ст.ст. 351, 353, 354 КК, ст.ст. 1 і 3 ст. 357 КК, ст. 358 КК та ч. 1 ст. 359 КК.

Момент закінчення деяких із розглядуваних кримінальних правопорушень пов'язаний з настанням суспільно небезпечних наслідків (наприклад, ч.ч. 2 і 3 ст. 345).

Ряд юридичних складів кримінальних правопорушень сформульовано законодавцем як формально-матеріальні, тобто такі, що вважаються закінченими як тоді, коли їх вчиненням заподіяні злочинні наслідки, так і тоді, коли такі наслідки не настали. До них належать, наприклад, кваліфіковані склади кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 342 КК, ч. 2 ст. 343 КК, ч. 2 ст. 346 КК.

Суб'єктивна сторона розглядуваних кримінальних правопорушень характеризується, як правило, умисною формою вини. У більшості випадків умисел прямий. Декілька кримінальних правопорушень можуть характеризуватися складною формою вини. До них належать: кваліфіковані склади кримінальних правопорушень, передбачених частинами других статей 343, 347, 352, 357, 359 КК, ч.3 ст. 355 КК та кримінальне правопорушення, передбачене ст. 356 КК.

Необхідною ознакою окремих складів розглядуваних кримінальних правопорушень є мета їх вчинення. Так, захоплення державних або громадських будівель чи споруд (ст. 341 КК) визнається кримінальним правопорушенням, якщо воно вчинене з метою незаконного користування ними або перешкоджання нормальній роботі підприємств, установ, організацій. Більшість кримінальних правопорушень, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують нормальну діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян організацій, службових осіб та представників громадськості, вчинюються у зв'язку з виконанням потерпілими своїх службових чи громадських обов'язків, а мотивом викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК) є корисливість або інші особисті інтереси.

Суб'єктом кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян можуть бути, як правило, приватні особи, які досягли на момент вчинення кримінального правопорушення 16-ти років. Кримінальна відповідальність настає з 14-ти років за кримінальні правопорушення, передбачені ст. 348 КК, ст. 349 КК, ст. ст. 345, 346, 350 КК, ч. 2 ст. 347 КК, ч. 2 ст. 352 КК.

До *працівників правоохоронних органів* слід відносити працівників органів: прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, митної служби, охорони державного кордону, державної податкової служби, виконання покарань, державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, Антимонопольний комітет України, розвідувальних органів України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України та інших органів, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Відмінною ознакою вказаних працівників як працівників саме правоохоронних органів є те, що вони беруть безпосередню участь у: а) розгляді судових справ у всіх інстанціях; б) провадженні і досудового розслідування кримінальних проваджень та справ про адміністративні правопорушення; в) оперативно-розшуковій та розвідувальній діяльності; г) охороні громадського порядку і громадської безпеки; д) виконанні вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства; е) контролі за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордони України; є) нагляді і контролі за виконанням законів.

Член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону - громадянин України, який відповідно до закону є членом зареєстрованого у встановленому

порядку громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону. Такими формуваннями виступають зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони (групи) сприяння поліції та Державної прикордонної службі України, асоціації громадських формувань тощо.

Самовільне вчинення будь-яких дій - це здійснення особою свого дійсного або уявного права чи вчинення інших дій всупереч встановленому порядку і без законних повноважень. Дійсним визнається право, яким особа володіє в силу закону, договору чи на іншій підставі, однак це право реалізується з порушенням порядку (наприклад, особа, яка на законній підставі отримала ордер на квартиру, не очікуючи виїзду попередніх мешканців, самовільно її займає). Під уявним (передбачуваним, гаданим) слід розуміти право, стосовно належності якого собі винна особа помиляється. Насправді цим правом суб'єкт не володіє.

Документом визнається передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації, зафіксованої на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці, оптичному диску або на іншому носіїві.

Електронним визнається документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму.

Штampi і печатки - це спеціальні форми-кліше, на яких містяться рельєфні або заглиблені дзеркальні відображення текстів, малюнків, інших позначок і які призначені для отримання відбитків на папері, сургучі, воску, метали, інших матеріалах.

Семінарське заняття 8

Тема 32. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Поняття, види та загальна характеристика злочинів проти правосуддя.
- 8.2. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК).
- 8.3. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК).
- 8.4. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375 КК).
- 8.5. Кримінально-правова характеристика посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя.
- 8.6. Невиконання судового рішення (ст. 382 КК).
- 8.7. Завідомо неправдиве показання (ст. 384 КК).
- 8.8. Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390 КК).
- 8.9. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК).
- 8.10. Втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397 КК).

Аудиторна письмова робота

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача 1. Оперативний інспектор карного розшуку Тимоня, проводячи досудове розслідування за фактом розкрадання запасних частин зі складу графітного комбінату, допустив перевищення влади. Він незаконно, без відповідного оформлення документів затримав Мусіяку за підозрою в розкраданні запасних частин, а через день при допиті застосував до нього насильство. Тимоню було засуджено за ч. 2 ст. 365 КК України. Чи правильно кваліфіковані дії Тимоні?

Задача 2. Суддя Сидорчук одержав матеріали про дрібне хуліганство, вчинене Васильєвим. Ретельно вивчивши матеріали, він дійшов висновку про наявність у діях Васильєва складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК України, і сказав про це Васильєву. Той почав просити суддю не посприяти невідкриттю кримінального

провадження, пообіцяв віддячити його матеріально. Сидорчук допоміг Васильєву, і виніс постанову про його арешт на 15 діб. Звільнившись з-під арешту, Васильєв передав Сидорчуку 80 тис. грн. Кваліфікуйте дії Сидорчука і Васильєва.

Задача 3. Карлюк, батько обвинуваченого, звернувся до Дашенка з проханням промовчати під час допиту про відомі йому обставини вчинення кримінального правопорушення сином, попередивши, що невиконання прохання потягне для нього дуже неприємні наслідки. Побоюючись розправи, Дашенко на допиті не повідомив про відомі йому факти. Кваліфікуйте дії вказаних осіб.

Задача 4. Буряк увечері сидів на ганку свого будинку. В цей час в кінці вулиці почувся крик "Держи вбивцю!", дорогою біг чоловік. Останній, побачивши напіввідкриті двері в будинку Буряка, пробіг повз Буряка і сховався в будинку. Буряк на це ніяк не зреагував і нічого не повідомив працівникам поліції, які бігли дорогою. Чи є в діях Буряка ознаки приховування злочину, обґрунтуйте.

Задача 5. Заклунний, відбуваючи покарання у ВТК, на робочому об'єкті напав на вільнонайманого майстра Пилякіна і вбив його ударом сокири по голові. Вбивство було вчинене через те, що майстер на законній підставі не випишував бригаді, в якій працював Заклунний, додаткового пайка, оскільки та не виконувала норм виробітку. Проаналізуйте дану ситуацію.

Задача 6. Митрохін вчинив замах на вбивство товариша по чарці, в зв'язку з чим був взятий під варту. Доставлений зі слідчого ізолятора УВС області в кімнату для затриманих РВВС Митрохін попросився в туалет і, скориставшись неухважністю працівника поліції, втік. Як вирішити дану справу?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: правосуддя, завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою, постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови г, притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності; посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, невиконання судового рішення, завідомо неправдиве показання, втеча з місця позбавлення волі або з-під варті, втручання в діяльність захисника чи представника особи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Правосуддя – це суспільні відносини, пов'язані з процесуальною діяльністю компетентних державних органів (дівання, досудового слідства, прокуратури, суду та органів виконання судових рішень) із розслідування, судового розгляду, прийняття і виконання рішень, вироків, ухвал та постанов у кримінальних, цивільних та адміністративних справах.

Під правосуддям як **об'єктом злочинного посягання** слід розуміти лише діяльність, яка відповідає таким ознакам:

1) правосуддя здійснюється тільки у формах цивільного чи кримінального судочинства, вона регламентована Цивільним процесуальним, Арбітражним процесуальним та Кримінально-процесуальним кодексами України;

2) правосуддя – це лише правозастосовча діяльність, яка полягає в реалізації норм права стосовно конкретних життєвих ситуацій;

3) діяльність із здійснення правосуддя спрямовано на охорону законних прав та інтересів громадян, суспільства, держави в процесі судочинства, при прийнятті рішень, а також при їх реалізації.

Видові об'єкти злочинів визначають особливості суб'єктів відносин, проти яких спрямовані злочини зазначеного виду, і блага, які належать цим суб'єктам і яким може бути заподіяна або спричиняється шкода. Зокрема, можна виділити три групи таких суб'єктів:

- 1) особи як учасники або інші суб'єкти кримінального чи цивільного процесу;
- 2) органи дівання, слідства, прокуратури, суди загальної юрисдикції;

3) органи виконання покарань та судових рішень.

Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного або їх близьких родичів є помстою за їх діяльність, пов'язану із здійсненням правосуддя.

За ст. 379 КК кваліфікується заподіяння смерті потерпілому чи замах на вбивство. Злочин визнається закінченим з моменту вчинення дій, спрямованих на заподіяння смерті потерпілому. Про поняття і кваліфікацію вбивства див. ст. 115 КК. Потерпілими визнаються всі судді, народні засідателі та присяжні, а також їх близькі родичі (батько, мати, син, донька, брат, сестра).

Невиконання судового рішення посадовою особою, яка займає відповідальне чи особливо відповідальне становище, або раніше судимою за такий злочин, або якщо невиконання судового рішення заподіяло істотну шкоду державним чи громадським інтересам, або охоро-нюваним законом правам і свободам громадян чи інтересам юридичних осіб, кваліфікується за ч. 2 ст. 382 КК України.

Неправдиве повідомлення про вчинення злочину посягає на правосуддя, оскільки на його підставі (ст. 94 КПК) порушується кримінальна справа, що може призвести до притягнення до відповідальності невинної особи, до судової помилки та інших шкідливих наслідків.

За ч. 1 ст. 383 КК, кваліфікується завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину суду, прокурору, слідчому чи органу дізнання.

Неправдиве повідомлення може стосуватися особи, яка злочину не вчинила, чи особи, яка вчинила злочин, місця чи часу або інших обставин вчиненого дійсного чи вигаданого діяння.

Втеча з місця позбавлення волі припускає незаконне залишення засудженим виправної установи будь-якого виду, а також лікарні в місцях позбавлення волі (ст. 11 КВК). Втеча з-під варти - це незаконне залишення місця попереднього ув'язнення, коли утримання під вартою обрано як запобіжний захід, або втеча з-під конвою (наприклад, під час етапування до місця відбування покарання, з кабінету слідчого, із залу засідання суду). Способи втечі можуть бути різними, а злочин вважається закінченим із моменту залишення винним місця позбавлення волі, арешту, попереднього ув'язнення чи місця розташування конвою. Дії зі створення умов для втечі (наприклад виготовлення знарядь злому), або безпосередньо спрямовані на її здійснення (наприклад невдала спроба подолати стіни місця позбавлення волі) оцінюються як готування до втечі або замах на її вчинення.

Втеча, поєднана із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, припускає застосування фізичного чи психічного насильства як способу подолання дійсних чи передбачуваних винним дій, які перешкоджають втечі. Якщо таке насильство полягало в умисному вбивстві, тяжкому тілесному ушкодженні за обставин, що обтяжують відповідальність, вчинене кваліфікується за сукупністю злочинів. Втеча, вчинена за наявності ознак складу злочину, передбаченого ст. 392 КК, також утворює сукупність злочинів. Втеча, вчинена шляхом підкопу, припускає використання особою для незаконного залишення охоронюваної території виправної установи підземного ходу (лазу), який був відритий нею таємно від адміністрації.

Стаття 397 КК України встановлює кримінальну відповідальність за втручання з діяльність захисника чи представника особи, яке може знайти прояв у вчиненні у будь-якій формі перешкод у здійсненні правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги або порушенні встановлених законом гарантій їх діяльності та професійної таємниці.

Вчинення у будь-якій формі перешкод означає створення перепон для здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги шляхом застосування психічного чи фізичного насильства, підкопу, безпідставної відмови у наданні таким особам необхідних для виконання ними своїх повноважень документів чи іншої інформації, неправомірне позбавлення зазначених осіб права захищати особу чи представляти її інтереси в суді або у будь-який інший спосіб. Якщо вчинення перешкод саме по собі є кримінально караним, воно потребує додаткової кваліфікації за відповідною статтею

Особливої частини КК. Наприклад, якщо таке перешкоджання здійснювалось шляхом погрози вбивством, вчинене потребує кваліфікації за відповідними частинами статей 397 та 129.

Якщо втручання в діяльність захисника чи представника особи, вчинене особою, яка провадить дізнання, слідчим, прокурором або суддею, порушило право підозрюваного, обвинуваченого, підсудного на захист, його слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених статтями 397 і 374.

Порушення встановлених законом гарантій діяльності захисника чи представника особи - це будь-які протиправні дії, які, зокрема: посягають на встановлений законом порядок запрошення чи призначення захисника або допуску представника особи до участі у справі; пов'язані з безпідставним усуненням їх від участі у справі; позбавляють їх можливості відповідно до закону реалізувати свої повноваження у повному обсязі.

Порушення професійної таємниці при вчиненні цього злочину полягає, зокрема, у вчиненні дій, спрямованих на протиправне отримання даних, які стали відомі захиснику у зв'язку з виконанням ним своїх обов'язків чи примушування його до розголошення таких даних. Так, за законом захисник не вправі розголошувати дані, які стали йому відомі у зв'язку з виконанням його обов'язків. Отже, домагання з боку інших осіб отримати такі дані слід розглядати як діяння, спрямоване на порушення професійної таємниці захисника. Документи, пов'язані з виконанням захисником його обов'язків при участі в справі не підлягають огляду, розголошенню чи вилученню дізнавачем, слідчим, прокурором чи судом без його згоди. Порушення цих приписів закону також може бути розцінене як порушення професійної таємниці захисника.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 19. Поняття, значення і система Особливої частини кримінального права України

Завдання 1. Дослідити єдність Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України.

Завдання 2. Опрацювати види кримінально-правових норм Особливої частини Кримінального кодексу України.

Завдання 3. Встановити, що лежить в основі побудови системи Особливої частини Кримінального кодексу України.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття Особливої частини Кримінального права України.
2. В яких значення вживається поняття Особливої частини Кримінального права України?
3. Визначте систему Особливої частини Кримінального права України.
4. Назвіть види кримінально-правових норм.
5. У чому виявляється єдність Загальної та особливої частин КК?

Тема 20. Кваліфікація кримінальних правопорушень

Завдання 1. Визначити поняття «кваліфікація кримінальних правопорушень», його складові характеристики.

Завдання 2. Встановити яку роль відіграє склад кримінального правопорушення в кваліфікації кримінальних правопорушень.

Завдання 3. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. №7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки».

Питання для самоконтролю

1. Визначте види підстав кримінально-правової кваліфікації.
2. Назвіть стадії та етапи кримінально-правової кваліфікації.
3. Перерахуйте принципи кримінально-правової кваліфікації.
4. Визначте значення кримінально-правової кваліфікації.

Тема 21. Злочини проти основ національної безпеки України

Завдання 1. Визначити види злочинів проти основ національної безпеки України.

Завдання 2. Встановити яка специфіка об'єктивної та суб'єктивної сторін злочинів проти національної безпеки.

Завдання 3. Дослідити яка специфіка об'єкта та предмета шпигунства.

Питання для самоконтролю

Що слід розуміти під конституційним ладом України?

Які заклики до зміни чи повалення конституційного ладу вважаються публічними?

Які об'єкти належать до державної території України?

Що таке державний кордон України?

Проведіть розмежування складів злочину «державна зрада» та «шпигунство».

Тема 22. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Завдання 1. Визначити, що таке злочини проти життя та здоров'я та які їх види.

Завдання 2. Встановити як визначається умисне вбивство у Кримінальному кодексі України.

Завдання 3. Дослідити якими нормативно-правовими актами керуються при встановленні ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть кваліфікуючі ознаки умисного вбивства.

2. Проведіть розмежування між умисним вбивством, вчиненим щодо особи у зв'язку з виконанням нею свого службового обов'язку, та посяганням на життя працівника правоохоронного органу.

3. Проведіть розмежування між умисним вбивством та тяжким тілесним ушкодженням, що спричинило смерть потерпілого.

4. Назвіть привілейовані склади умисного вбивства.

5. Проведіть розмежування між легким тілесним ушкодженням та побоями.

6. Назвіть кримінальні правопорушення проти здоров'я людини.

Тема 23. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

Завдання 1. Дослідити як розкривається зміст поняття «тяжкі наслідки» у кримінальних правопорушеннях проти волі, честі та гідності особи.

Завдання 2. Встановити, що означає незаконне позбавлення волі як форма злочинного діяння.

Завдання 3. Опрацювати Міжнародну конвенцію про боротьбу із захопленням заручників від 17.12.1979 р.

Питання для самоконтролю

1. Які із кримінальних правопорушень, поміщених до розділу III Особливої частини КК України, посягають на волю, а які на честь та гідність особи?

2. Визначте момент закінчення кримінального правопорушення викрадення людини та незаконне позбавлення волі людини.

3. Проведіть розмежування між викраденням та незаконним позбавленням волі людини.

4. Назвіть законні підстави затримання або позбавлення волі людини.

5. Визначте мету захоплення заручників.

Тема 24. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Завдання 1. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 р. №7 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи».

Завдання 2. Проаналізувати які відмінності між зґвалтуванням та сексуальним насильством.

Завдання 3. Визначити, що таке статева зрілість.

Питання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під статевою свободою і статевою недоторканністю особи?
2. Розмежуйте ознаки складів кримінальних правопорушень: зґвалтування (ст. 152 КК України) і сексуальне насильство (ст. 153 КК України);
3. Як кваліфікувати дії особи, якщо при зґвалтуванні чи сексуальному насильстві винний заподіяв потерпілій особі: умисне легке тілесне ушкодження?
4. умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження?
5. умисне тяжке тілесне ушкодження?
6. умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілої особи?
7. умисне вбивство?
8. смерть через необережність?
9. Як кваліфікувати: добровільні статеві зносини з потерпілою особою, яка внаслідок свого розумового відставання або малолітнього віку не могла розуміти характеру та значення здійснюваних із нею дій?

Тема 25. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Завдання 1. Дослідити, що є предметом кримінальних правопорушень проти виборчих прав.

Завдання 2. Проаналізувати кримінальні правопорушення проти трудових прав громадян.

Завдання 3. Визначити злочини, що посягають на свободу совісті.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте систему кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина, передбачених розділом V Особливої частини КК України.
2. Згрупуйте кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина на основі видового об'єкта. Дайте характеристику всіх видових об'єктів.
3. Проведіть юридичний аналіз складів кримінальних правопорушень, передбачених розділом V Особливої частини КК України, що посягають на свободу віросповідання в Україні.
4. Проведіть юридичний аналіз складів кримінальних правопорушень, передбачених розділом V Особливої частини КК України, що посягають на приватне життя особи.
5. Назвіть кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина, кваліфікуючою ознакою яких є застосування насильства. Згрупуйте їх на основі видового об'єкта.

Тема 26. Кримінальні правопорушення проти власності

Завдання 1. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».

Завдання 2. Вміти відмежовувати склади кримінальних правопорушень даного розділу від суміжних.

Завдання 3. Проаналізувати статистичні дані за ст. ст. 185, 186, 187 КК України за останній рік.

Питання для самоконтролю

Систематизуйте кримінально-правові норми про кримінальні правопорушення проти власності, які розміщені в Особливій частині КК України. Систему злочинів зобразіть у вигляді схеми.

Сформулюйте зміст підходів до розуміння родового об'єкта складів кримінальних правопорушень проти власності.

Встановіть співвідношення між цивільно-правовим та кримінально-правовим визначенням поняття «майно».

Охарактеризуйте зміст кримінально-правових ознак предмета складів кримінальних правопорушень проти власності.

Поясніть правову природу і зміст поняття «право на майно» та «дії майнового характеру».

Тема 27. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Завдання 1. Ознайомитись з постановою Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1996 № 6 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів».

Завдання 2. Бути спроможним відмежовувати склади злочинів даного розділу від суміжних.

Завдання 3. Здійснити аналіз статистичних даних за ст. ст. 199, 201, 204 КК України за останній рік.

Питання для самоконтролю

1. Систематизуйте кримінальні правопорушення, передбачені розділом VII Особливої частини КК України. Згрупуйте кримінальні правопорушення на основі видового об'єкта. Охарактеризуйте всі видові об'єкти.

2. Назвіть кримінальні правопорушення в межах розділу VII Особливої частини КК України, які залежно від конструкції об'єктивної сторони належать до формальних та матеріальних.

3. Назвіть кримінальні правопорушення, передбачені розділом VII Особливої частини КК України, у яких конститутивною ознакою виступає мотив або мета. Охарактеризуйте відповідні суб'єктивні ознаки.

4. Назвіть способи вчинення контрабанди (ст. 201 КК України).

5. Назвіть способи вчинення кримінального правопорушення ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України).

Тема 28. Кримінальні правопорушення проти довкілля

Завдання 1. Дослідити постанову Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004р. № 17 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля».

Завдання 2. Вміти відмежовувати склади кримінальних правопорушень даного розділу від суміжних.

Завдання 3. Проаналізувати статистичні дані за ст. ст. 246, 248, 249 КК України за останній рік

Питання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під довкіллям?

2. Охарактеризуйте кримінально-правові ознаки предметів складів кримінальних правопорушень проти довкілля.

3. Що слід розуміти під тяжкими наслідками кримінальних правопорушень проти довкілля?

4. Визначте критерії відмежування кримінальних правопорушень проти довкілля від аналогічних адміністративних правопорушень.

5. Розмежуйте незаконну порубку або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу та крадіжку лісопродукції.

Тема 29. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Завдання 1. Опрацювати Закон України «Про боротьбу з тероризмом».

Завдання 2. Проаналізувати постанову Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

Завдання 3. Бути спроможним відмежовувати склади кримінальних правопорушень даного розділу від суміжних.

Питання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під громадською безпекою?
2. Вкажіть об'єктивні та суб'єктивні ознаки вогнепальної та холодної зброї як предмета кримінальних правопорушень проти громадської безпеки?
3. Яка існує суперечність щодо визначення злочинної організації між ч.4 ст. 28 та ст. 255 КК України? Як вирішити її?
4. Які норми про склади кримінальних правопорушень проти громадської безпеки перебувають у конкуренції загальної та спеціальної норм?
5. Що слід розуміти під злочинною організацією, бандою, терористичною групою, терористичною організацією, воєнізованими та збройними формуваннями? Розкрийте їх зміст.

Тема 30. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

Завдання 1. Визначити зміст поняття «інші тяжкі наслідки» в кримінальних правопорушеннях проти безпеки виробництва.

Завдання 2. Дослідити відмінність складу кримінального правопорушення, передбаченого ст.271 від ст.ст.272-275 КК України.

Завдання 3. Опрацювати постанову Пленуму Верховного суду України від 12.06.2009 р. №7 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва».

Питання для самоконтролю:

1. Що є кваліфікуючими ознаками кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.
2. Які нормативно-правові акти регулюють відносини у сфері безпеки виробництва?
3. Хто виступає суб'єктом кримінального правопорушення «порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою»?
4. Вкажіть обов'язкову ознаку об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення «порушення вимог законодавства про охорону праці».
5. Що таке «безпека виробництва»?

Тема 31. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Завдання 1. Вивчити слідчо-судову практику щодо застосування кримінального законодавства при кваліфікації кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Завдання 2. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. №14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті».

Завдання 3. Проаналізувати відмінність незаконного заволодіння транспортним засобом від самоправства.

Питання для самоконтролю:

1. Як диференціюється кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту залежно від виду транспорту?
2. Назвіть предмети складу кримінального правопорушення «пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів»?
3. Як впливає на кваліфікацію пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів мета таких дій?
4. Чим відрізняється угон від захоплення транспортного засобу?
5. Назвіть злочинні наслідки блокування транспортних комунікацій?

Тема 32. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Завдання 1. Визначити основні безпосередні об'єкти, а також додаткові безпосередні об'єкти кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Завдання 2. Встановити відмінність між масовими заворушеннями і груповим порушенням громадського порядку.

Завдання 3. Опрацювати постанови Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. №10 «Про судову практику у справах про хуліганство» та Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. №2 «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність».

Питання для самоконтролю:

1. Визначте родові та безпосередні об'єкти кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.
2. Охарактеризуйте діяння, які утворюють об'єктивну сторону групового порушення громадського порядку.
3. Сформулюйте ознаки об'єктивної сторони масових заворушень.
4. У чому полягає відмінність між масовими заворушеннями і груповим порушенням громадського порядку?
5. Які особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 295 КК України – заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку?

Тема 33. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

Завдання 1. Опрацювати Закон України від 07.03.1995 р. № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори».

Завдання 2. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. №4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів».

Завдання 3. Дослідити відмінність кримінального правопорушення, передбаченого ст. 308 КК України від кримінальних правопорушень проти власності (ст. 185-187, 189-191 КК України).

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте кримінально-правові ознаки предметів складів кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.
2. Визначте правила, які використовуються при встановленні розміру і небезпечності наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.
3. Систематизуйте умови спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
4. Аргументуйте власну позицію щодо кваліфікації контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, вчиненої шляхом використання підроблених документів.
5. Визначте зміст кожної із форм об'єктивної сторони незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Для цього слід обов'язково ознайомитися із положеннями Постанови Пленуму Верховного Суду України №4 від 26 квітня 2002 року «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів».

Тема 34. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Завдання 1. Опрацювати Закон України № 3855-ХІІ від 21.01.1994 р. «Про державну таємницю» та Закон України №2232-12 від 25.03.1992 р. «Про військовий обов'язок і військову службу».

Завдання 2. Дослідити поняття «тимчасово окупована територія України» та її правовий режим.

Завдання 3. Дослідити відмінність розголошення державної таємниці від державної зради у формі шпигунства.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте родові та безпосередні об'єкти кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.
2. Охарактеризуйте діяння, які утворюють об'єктивну сторону групового порушення громадського порядку.
3. Сформулюйте ознаки об'єктивної сторони масових заворушень.
4. У чому полягає відмінність між масовими заворушеннями і груповим порушенням громадського порядку?
5. Які особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 295 КК України – заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку?

Тема 35. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

Завдання 1. Встановити особливості основного безпосереднього об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених Розділом XV КК України.

Завдання 2. Визначити види та ознаки потерпілих від кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Завдання 3. Опрацювати постанову Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1992 р. № 8 «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів».

Питання для самоконтролю:

Узагальніть ознаки складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з перешкоджанням діяльності організацій та об'єднань громадян.

Сформулюйте відмежувальні ознаки опору працівникові правоохоронного органу та злісної непокори.

Визначте особливості моменту закінчення кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Охарактеризуйте форми об'єктивної сторони насильницьких складів кримінальних правопорушень потерпілими, в яких визнаються працівник правоохоронного органу, державний чи громадський діяч, член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовець, службова особа чи громадянин, який виконує громадський обов'язок.

Використовуючи законодавчу дефініцію поняття «офіційний документ» (примітка до ст. 358 КК України), охарактеризуйте зміст кримінально-правових ознак цього предмета складів кримінальних правопорушень.

Тема 36. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку

Завдання 1. Опрацювати Цивільну конвенцію РЄ про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 р. (ратифіковану Законом України № 2476-IV від 16.03.2005 р.).

Завдання 2. Проаналізувати предмет посягання у кримінальних правопорушеннях у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку.

Завдання 3. Дослідити форми та способи протиправного заволодіння комп'ютерною інформацією за Кримінальним кодексом України.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.
2. Здійсніть юридичний аналіз складу кримінального правопорушення «Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж» (ст. 361 КК України).
3. Охарактеризуйте об'єктивну сторону кримінального правопорушення «Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється» (ст. 363 КК України).
4. Визначте предмет складу злочину «Несанкціоновані дії з інформацією, яка обробляється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї» (ст. 362 КК України).
5. Охарактеризуйте зміст кваліфікуючих складів кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Тема 37. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Завдання 1. Визначити поняття та особливості службової особи.

Завдання 2. Проаналізувати предмет посягання у кримінальних правопорушеннях у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Завдання 3. Дослідити способи вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке корупційне кримінальне правопорушення?
2. Що є безпосереднім об'єктом кримінальних правопорушень у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг?
3. Вкажіть обов'язкові ознаки поняття «неправомірна вигода».
4. Що таке «неправомірна вигода»?
5. Проведіть розмежування зловживання службовим становищем від перевищення службового становища.
6. Хто є службовою особою?
7. Хто є особою, яка надає публічні послуги?

Тема 38. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Завдання 1. Дослідити момент закінчення окремих видів кримінальних правопорушень проти правосуддя і встановити практичне значення правильності його встановлення.

Завдання 2. Дослідити поняття правосуддя в теорії кримінального права.

Завдання 3. Опрацювати та законспектувати наступні Постанови Пленуму Верховного Суду України:

Про незалежність судової влади: № 8 від 13 червня 2007 р.

Про застосування законодавства, яке забезпечує підозрюваному, обвинуваченому, підсудному право на захист № 10 від 7 липня 1995 р.

Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства: № 4 від 25 квітня 2003 р.

Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушенням режиму відбування покарань в місцях позбавлення волі № 2 від 26 березня 1993 р.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття кримінальних правопорушень проти правосуддя.
2. Що є об'єктом складу завідомо незаконних затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою? Назвіть ознаки об'єктивної сторони складу притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності?
3. У чому полягають суб'єктивні ознаки складу примушування давати показання? Визначте суб'єкта порушення права на захист.
4. Охарактеризуйте ознаки складу постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. З якою метою може вчинятись втручання в діяльність судових органів?
5. Які діяння охоплюються складом невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист та завідомо неправдивого повідомлення про вчинення кримінального правопорушення?

Тема 39. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

Завдання 1. Проаналізувати поняття військового кримінального правопорушення.

Завдання 2. Пояснити та розмежувати поняття військовий стан та бойова обстановка.

Завдання 3. Визначити коло осіб, які можуть бути суб'єктами військових кримінальних правопорушень.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та ознаки військового кримінального правопорушення.
2. Відмінність військового кримінального правопорушення і дисциплінарного правопорушення.
3. Відповідальність за співучасть у військових кримінальних правопорушеннях.
4. Відмінність складу кримінального правопорушення непокори (ст. 402 КК) від невиконання наказу (ст. 403 КК).
5. Відмінність складу кримінального правопорушення непокори опору начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків (ст. 404 КК) від погрози або насильства щодо начальника (ст. 405 КК).

Тема 40. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Завдання 1. Опрацювати та законспектувати наступні джерела:

статути Нюрнберзького (1945 р.) і Токійського (1946 р.) військових трибуналів, статути міжнародних кримінальних трибуналів по Югославії (1993 р.) і по Руанді (1994 р.), Римський Статут Міжнародного кримінального суду (1998 р.), конвенції і резолюції ООН з 1947 р.

Завдання 2. Провести співвідношення між кримінальними правопорушеннями проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку за ознаками об'єктивної сторони.

Завдання 3. Визначити на які групи можна поділити дані кримінальні правопорушення, виходячи із їхніх об'єктів.

Питання для самоконтролю:

1. Що слід розуміти під пропагандою війни?
2. Де визначено легальне поняття «агресії»?
3. Проведіть розмежування між війною та воєнними діями?
4. У яких міжнародних договорах передбачено відповідальність за порушення законів та звичаїв ведення війни?
5. Що слід розуміти під зброєю масового знищення?

1.5. Контрольні роботи

Самостійна робота для студентів заочної форми навчання у 5 семестрі виконуються у формі контрольних робіт. Варіант контрольної роботи призначається фахівцем навчального відділу, закріпленим за курсом. Виконання контрольної роботи передбачає:

- підбір та опрацювання навчальної та наукової літератури за темою;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- складання процесуальних документів.

1.5.1. Завдання для контрольних робіт

Варіант 1.

1. Поняття, підстави і значення кримінально-правової кваліфікації.
2. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства, поєданого із звалтуванням або сексуальним насильством.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Новицький у дворі багатоквартирного будинку підставив підніжку Царуку, який погнався за підлітком, що ламав дитячу карусель. П'яний Новицький кілька разів ногою ударив Царука, заподіявши перелом трьох ребер. При цьому він нецензурно лаявся в присутності мешканців будинку. Царук піднявся з землі і вдарив Новицького. Той знову кілька разів ударив Царука кулаком в обличчя. Далі дії Новицького були припинені присутніми. Кваліфікуйте дії вказаних осіб.

Варіант 2.

1. Поняття і види злочинів основ національної безпеки України.
2. Кримінально-правова характеристика погрози вбивством.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Івашенко звернувся до знайомої Турчінової, яка виїздила на відпочинок в туристичну подорож до Німеччини, з проханням передати його знайомому Крюгеру, невеличку бандероль з фотокартками на згадку та невеликою сумою грошей, на яку його знайомий зробить деякі покупки і передасть назад через неї Івашенку. Турчінова люб'язно погодилася. Під час догляду в аеропорту митниками було виявлено вказану бандероль, в якій знаходилось 250 грамів героїну. Кваліфікуйте дії вказаних осіб.

Варіант 3.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи.
2. Кримінально-правова характеристика грабежу. Відмінність від крадіжки та розбою.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Козачков та Кириченко з власної ініціативи встановили зв'язки з іноземною розвідкою і в подальшому підтримували конспіративний зв'язок зі співробітниками цієї розвідки на території України. Вони займалися збиранням відомостей, що становлять державну таємницю, намагалися передати їх іноземній розвідці. При цьому Кириченко у своєму письмовому зверненні до керівництва розвідки дав конкретні пропозиції щодо ведення диверсійної роботи в Україні. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 4.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.
2. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

17-річні Гайдук, Волощук і 13-річний Красильник були в сусідньому селі в гостях, де вживали спиртні напої. Коли увечері вони польовою дорогою повертались додому, Волощук сп'яніла так, що не могла далі йти. Гайдук за допомогою Красильника відніс її до копиці

соломи, роздягнув і, скориставшись забуттям, здійснив з Волощук природний статевий акт. За пропозицією Гайдука це намагався зробити й Красильник, але не зміг внаслідок фізіологічних причин. Вони одягли на Волощук частину знятого з неї одягу, поклали на копицю, прикрили соломною і пішли додому. Прийшовши в себе перед світанком від холоду, Волощук пішла додому, але заблудилась, зайшла в болото і потонула. Дайте правову оцінку діям Гайдука та Красильника. Чи зміниться правова оцінка їх дій, якщо Волощук утопилася, зрозумівши, що з нею відбулося?

Варіант 5.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

2. Кримінально-правова характеристика розголошення державної таємниці. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Корсунов, перебуваючи в стані сп'яніння, вступив у конфлікт з працівниками міліції у зв'язку з затриманням останніми його брата, який вчинив дрібне хуліганство. При спробі доставити його в пункт охорони правопорядку Корсунов упирався, хапався за паркан, а також наніс кілька ударів працівникам міліції Нештову і Шеті, спричинивши останньому середньої тяжкості тілесні ушкодження. Дайте правову оцінку діям Корсунова.

Варіант 6.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

2. Кримінально-правова характеристика розголошення комерційної або банківської таємниці. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Колишній слідчий Кругових на стадіоні під час футбольного матчу зустрівся з Дмитренком, якого він раніше (7 років тому) притягав до кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ч.1 ст.115 КК. Зі словами: «Тепер будеш знати, як саджати невинних у тюрму» – Дмитренко наніс ножом удар у живіт Кругових. Через декілька годин потерпілого доставили до лікарні, однак врятувати життя йому не вдалося. Кваліфікуйте дії винного.

Варіант 7.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти власності.

2. Кримінально-правова характеристика незаконного заволодіння транспортним засобом. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Перший пілот Бортовий та другий пілот Біланов керували завантаженням хімікатів для обробки посівів, оцінюючи кількість вантажу «на око». Вони погодилися взяти на борт агронома Квасневського, який хотів оглянути сільськогосподарські угіддя. Від перевантаження літака сталася аварія, літак зазнав серйозних поломок, Бортовому, Біланову і Квасневському було завдано середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Здійсніть кримінально-правову кваліфікацію вказаних осіб.

Варіант 8.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

2. Вимагання. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Козюк, Діденко та Асін ретельно підготувалися до нападу на касу машинобудівного заводу: добули зброю (два фінські ножі й обріз мисливської рушниці), розподілили ролі, вивчили об'єкт нападу. Детально розробили план здійснення задуманого. У процесі готування нападу до них приєднався Пальчак, який погодився за гроші надати їм автомашину брата. Через деякий час Козюк, Діденко та Асін прибули на автомашині до прохідної заводу,

проникли до заводууправління і, погрожуючи зброєю, викрали з каси понад 500 тис. гривень. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 9.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти довкілля.
2. Кримінально-правова характеристика порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Головний інженер цукрового заводу Броварник у період сезонного ремонту заводу не забезпечив підготовку до роботи оборотного водопостачання, внаслідок чого на день пуску заводу останнє не працювало, вода зі ставка охолоджувача на виробництво не надходила, накопичуючись у ставку. Значний обсяг суміші барометричної і холодної води призвів до розкладу мікрофлори. Вода набула неприємного запаху й за розпорядженням Броварника була злита в річку. У зв'язку з тим, що система оборотного водопостачання була розімкнена, всі умовно чисті води скидались у річку в кількості 16 тис. м³ замість проектною кількості 546 м³ на добу. Усе це спричинило масову загибель риби в річці, чим було заподіяно шкоду рибному господарству в розмірі 307 тис. грн. Аналіз води показав, що вона забруднена, каламутна, з білуватим забарвленням, смердючим запахом. У воді виявлено сапонін (3,64 м/г на літр води при нормі 0,2 м/г), концентрація кисню менша за норму в три рази. Дайте кримінально-правову характеристику поведінки Броварника.

Варіант 10.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
2. Кримінально-правова характеристика пропаганди війни. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Ануфійов і Саприка в ніч на 22 грудня зрубали ялину біля міського готелю, яку віднесли в дім до Саприки. Спричинена міському господарству шкода з урахуванням коефіцієнта 2,0 дорівнювала 5,3 тис. грн. Вони були засуджені за ч. 2 ст. 185 КК України. У принесеному на вирок суду поданні до апеляційного суду прокурор поставив питання про неправильність кваліфікації дій засуджених за ч. 2 ст. 185 і в той же час про відсутність у їхніх діях складу злочину, передбаченого ст. 246 КК України, у зв'язку з чим просив закрити провадження у справі. Чи правильний висновок прокурора? Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 11.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.
2. Зловживання владою або службовим становищем. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

27 лютого учень 10 класу Сумченко обміняв зі своїм однокласником Носовим шарикову ручку на самопал. З цього самопала він в парку декілька разів стріляв з використанням сірки від сірників. 2 березня він приніс його до школи, щоб показати однокласникам. Після занять Сумченко залишився в класі з учнем Кононовим, де зарядив самопал сіркою, і намагався вистрілити з нього. Але постріл не відбулося, і коли до класу увійшли учениці Боброва і Лугановська, Сумченко направив самопал в бік Бобрової. Пролунав постріл і Боброву було вбито. Кваліфікуйте дії Сумченка.

Варіант 12.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
2. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства, вчиненого на замовлення. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.
3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

За ініціативою Борисенка і Лучника було створено групу осіб, яка виготовила листівки, що містили заклики до насильницьких дій щодо татар, які мешкають на території України. Під час одного з мітингів тисячний натовп влади вчинив збройний опір, підпалив державну устанovu. При цьому загинуло троє громадян. У погромах брали участь Борисенко і Лучник, а також Фокін і Заренко. Кваліфікуйте дії Борисенка, Лучника, Фокіна та Заренка.

Варіант 13.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).

2. Кримінально-правова характеристика найманства. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Прибиральниця заводууправління Варченко з метою помсти директору заводу Кравченку за те, що той не дав згоди на її роботу за сумісництвом на 1,5 ставки в цьому ж управлінні підпалавила будівлю заводууправління. Під час гасіння пожежі вона отримала опіки. Вогнем було спричинено велику матеріальну шкоду. Варченко було засуджено за ст.113 КК. Як кваліфікувати вчинене?

Варіант 14.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти правосуддя.

2. Кримінально-правова характеристика самоправства. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Коршунов у святковий день перебував у нетверезому стані і зайшов у кафе «Дорожне» м. Новоукраїнки, де став приставати до громадян, нецензурно лаявся, висловлював погрози. У відповідь на зауваження Соколова Коршунов вдарив його кулаком в обличчя і одночасно підставив йому ногу. Соколов не утримався на ногах, упав і вдарився головою об бетонну підлогу, отримав травму голови і невдовзі помер. Кваліфікуйте дії Коршунова.

Варіант 15.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

2. Кримінально-правова характеристика державної зради. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання (задачу):

Панов та Щербіна, які ніде не працювали, подзвонили в квартиру Ткачук. Коли вона відкрила двері, вони увірвалися до її квартири і, погрожуючи ножом, зв'язали її, а потім почали шукати в квартирі гроші та ювелірні вироби. Під час обшуку Ткачук, якій було 85 років, втратила свідомість, і вони це бачили, але злякалися і втекли із знайденими речами. Загальна сума викраденого склала 2,5 тис. грн. Як з'ясувалося в процесі розслідування справи, Паніну на момент вчинення злочину виповнилося 14 років, а Щербіні – 21. За висновком судово-медичної експертизи Ткачук померла від серцевого нападу внаслідок нервового стресу. Кваліфікуйте дії Паніна та Щербіни.

Варіант 16.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

2. Кримінально-правова характеристика порушення правил екологічної безпеки. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Серов підтримував інтимні зв'язки з дружиною Квашина. Коли останній прийшов до Серова і почав просити його не розбивати сім'ю і припинити зустрічі з його дружиною, однак,

Серов схопив металеву лижну палицю і замахнувся на Квашина. Останній ухилився від удару, а потім вихопив палицю і почав ним бити Серова. Від отриманих ушкоджень Серов помер через 2 години в лікарні. За висновком судово-медичної експертизи смерть сталася внаслідок чисельних пошкоджень черепа та головного мозку. Кваліфікуйте дії Квашина.

Варіант 17.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

2. Кримінально-правова характеристика хуліганства. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Між Колесовою та її сином Андрієм, 1972 р.н., який ніде не працював, зловживав спиртними напоями, постійно виникали сварки. Андрій неодноразово бив матір, відбирав у неї пенсію і пропивав ці гроші. Одного дня він влаштував чергову сварку і побив матір. За висновком судово-медичної експертизи смерть Колесової сталася внаслідок травматичного шоку від перелому 3-х ребер та відшарування плевральної порожнини. В процесі розслідування з'ясувалося, що Андрій під час вчинення вказаного діяння перебував в стані сильного алкогольного сп'яніння. Кваліфікуйте дії Колесова Андрія.

Варіант 18.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів.

2. Кримінально-правова характеристика незаконного публічного вживання наркотичних засобів. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Матвійчук і Галайченко з метою підготуватися до нальоту на офіс приватного підприємства Калушенка обманним шляхом заманили Сафонов, який працював у Калушенка заступником з комерційних питань, в автомашину, де заклеїли рот і очі пластиром, наділи на руки наручники і вивезли у ліс за місто, де зажадали видати місця зберігання Калушенком цінностей. А коли Сафанов сказав, що йому такі відомості не відомі, його заперли в льоху, щоб він - все пригадав. Дайте кваліфікацію дій Матвійчука і Галайченка.

Варіант 19.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку.

2. Кримінально-правова характеристика незаконного перетинання державного кордону. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Зейнолов взяв у свою автомашину 8-річного хлопчика, який - голосував на дорозі, і разом з Ходоровим завіз його на віддалену дачу останнього, щоб шляхом вимагання отримати від його батьків викуп. Вони помістили хлопчика в підвал, поставили йому їжу і закрили люк, а самі почали обдумувати деталі майбутньої - операції. Ранком вони виявили, що хлопчик задихнувся від нестачі повітря: стіни підвалу були пофарбовані масляною фарбою, перекриття залізобетонне, а люк пригнаний дуже щільно. Дайте кваліфікацію дій Зейнолова та Ходорова.

Варіант 20.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

2. Кримінально-правова характеристика створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Бурлака на залізничному вокзалі міста зустрів братів Кошлатих – 16-річного Колю та 14-річного Васю, які вели бродячий спосіб життя. Пообіцявши дати їм заробити грошей, Бурлака привіз хлопців до себе на садибу на околиці міста. Протягом двох місяців він використовував їх для виготовлення фальсифікованих спиртних напоїв. На ніч Бурлака замикав хлопців у сараї, сковуючи їх наручниками. Кваліфікуйте дії Бурлаки.

Варіант 21.

1. Форми (способи) незаконного обертання чужого майна на користь винного чи інших осіб.

2. Кримінально-правова характеристика декларування недостовірної інформації. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Ліцкевич поводи́ла себе аморально, у зв'язку з чим суд прийняв рішення про позбавлення її батьківських прав та поміщення її 7-річного сина в школу-інтернат. Ліцкевич рішенням суду була зобов'язана сплачувати на утримання сина аліменти у розмірі 25% від усіх видів доходів. Аліментів Ліцкевич не платила, виїхала в інше місто і не давала про себе знати два роки. Коли у Ліцкевич - заговорила совість, вона нишком забрала сина із школи-інтернату. Дайте кваліфікацію діям Ліцкевич.

Варіант 22.

1. Зброя – як предмет та знаряддя вчинення кримінального правопорушення – ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.

2. Кримінально-правова характеристика порушення права на захист. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Обвинувачений у вчиненні розбійного нападу і згвалтування неповнолітньої Одарченко, під час перебування в психіатричній лікарні для вирішення питання щодо його осудності під час вчинення кримінальних правопорушень, затяг в туалет медсестру, зачинився разом з нею в туалеті, висловлював наміри вбити медсестру, й зажадав прибуття прокурора і представників преси, яким він розповість про безпідставність обвинувачень щодо нього. Судово-психіатрична експертиза дала висновок, що Одарченко був обмежено осудним під час вчинення всіх кримінальних правопорушень. Кваліфікуйте дії Одарченка.

Варіант 23.

1. Документ як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.

2. Кримінально-правова характеристика невиконання судового рішення. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Петров вимагав у Загорника віддати борг, але той постійно ухилявся від його сплати, просив відстрочки на 3 місяці. Тоді Петров заявив, що включив йому лічильника і кожного тижня борг буде збільшуватися на 25%. А для того, щоб Загорник поквапився, Петров заявив, що забирає із собою його 13-річну доньку Діану. «Якщо через тиждень не віддаси борг, то твоя дочка почне його відпрацьовувати», - заявив Петров. Наступного дня Загорник отримав від Петрова конверт, в якому знаходилися фотокартки з його донькою. На фото були зняті голі Діана та невідомий чоловік, які в ліжку зображали в різних положеннях інтимні стосунки. На звороті фотокарток до кожного знімку стояла ціна та припис: «Якщо все це продати, то борг повернеться швидко». Кваліфікуйте дії Петрова.

Варіант 24.

1. Насильство – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.

2. Кримінально-правова характеристика приховування злочину. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Зустрівши по дорозі на залізничний переїзд 12-річну Галину Данилевич, Гуськов вступив з нею в розмову, завів у лісопосадку, почав обіймати, цілувати, торкаючись статевих органів. Незважаючи на опір, Гуськов повалив її на землю і намагався вступити в статевий зв'язок. Галина почала кричати, після чого Гуськов відпустив її. В цей час поблизу нікого не було. Гуськов пояснив, що відпустив дівчинку тому, що побоявся кримінальної відповідальності, хоча й мав намір здійснити свій задум. Варіант. Гуськов припинив свої домагання після того, як у потерпілої з носа пішла кров, коли він притиснув її обличчя до землі. Дайте кваліфікацію дій Гуськова.

Варіант 25.

1. Кримінально-правова охорона таємниці.

2. Кримінально-правова характеристика дезертирства. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Громова Юля, 16 років, поверталася о 3 годині ночі з весілля своєї подруги. Поблизу парку її наздогнали четверо хлопців та одна дівчина, повалили на землю. Долаючи опір, дівчина Олена тримала її за одну руку, Іван закривав рота й душив за шию. Олег та Дмитро тримали її за другу руку й за ноги, били в живіт. Після нанесення 12 ударів Олег та Дмитро намагалися вчинити з Громовою статевий акт регог, однак не змогли цього зробити з фізіологічних причин. Почувши розмову людей, які проходили поблизу, всі нападники втекли, а Олена наприкінці вдарила Громову з усієї сили ногою в живіт. За висновком судово-медичної експертизи Громова отримала перелам 4 ребер та у неї стався викидень від останнього сильного удару в живіт (вона мала 10 тижневу вагітність). Дайте юридичну оцінку діям всіх осіб.

Варіант 26.

1. Обман – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.

2. Кримінально-правова характеристика екоциду. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Ув'язнені Шумов та Проскурня розробили план втечі з ВТК і почали його здійснювати. Вони напали на лікаря медчастини ВТК Кумилка та медсестру Карпенко, зв'язали їх, забарикадувались у приміщенні медчастини і під загрозою позбавлення життя медиків-бранців виготовленими ними саморобними фінськими ножами зажадали від адміністрації ВТК надання в їх розпорядження заправленої автомашини з запасними бензобаками. їхні вимоги були задоволені. Після виїзду з ВТК, коли Кумилко і Карпенко були відпущені, вжитими заходами втікачів вдалося затримати і обеззброїти. Дайте юридичну оцінку діям всіх осіб.

Варіант 27.

1. Характеристика суб'єктів вчинення злочинів проти основ національної безпеки України.

2. Кримінально-правова характеристика мародерства. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

При розлученні подружжя Пелехатих суд вирішив залишити 4-річного сина з матір'ю. Скарги батька про передачу сина йому нічого не змінили. Тоді він під виглядом прогулянки з сином взяв його з дитячого садка і відвіз до своєї матері, де той і жив. Колишня дружина подала заяву про притягнення Пелехатого до відповідальності за ч. 1 ст. 146 КК України. Як вирішити справу? Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 28.

1. Характеристика предметів при вчиненні кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

2. Кримінально-правова характеристика втручання у діяльність державного діяча. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

За домовленістю з громадянином Македонії Райчевським громадянин України Трояновський за гроші постачав йому дівчат, у тому числі неповнолітніх, з України. Обіцяючи влаштування офіціантками, хатніми робітницями, няньками тощо, він вивозив дівчат за їх згодою в Македонію. Там Райчевський відбирав у дівчат паспорти і погрозами змушував надавати сексуальні послуги клієнтам підпільних публічних будинків. Допомога Трояновському підшукувати дівчат для влаштування на роботу за кордоном Вдовіна. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 29.

1. Поняття вбивства і його види.

2. Кримінально-правова характеристика втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Усенко і Грачук запропонували підприємцю Марусичу свої послуги з "охорони" його 17-річної дочки Олі, яка навчалась в інституті, оцінивши їх у 100 доларів на місяць. Марусич на таку пропозицію не пристав. Тоді вони зустріли Олю біля інституту і примусово відвезли на дачу Грачука за містом, де утримували її впродовж тижня. Під погрозою розправи з Олею вони неодноразово по телефону вимагали від Марусича прийняти їх пропозицію. Вжитими працівниками міліції заходами місце перебування Олі було встановлено і вона одержала можливість повернутися додому. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 30.

1. Кримінальна відповідальність за посягання на безпеку руху і експлуатацію транспортних засобів: система норм, поняття "транспортного засобу".

2. Кримінально-правова характеристика жорстокого поводження з тваринами. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Заєць познайомився з односельчанкою Дунайською, вони зустрічались. Довідавшись, що Дунайська почала зустрічатися з іншим, Заєць двічі приходив до неї додому для з'ясування стосунків, але вона не пустила в квартиру і не стала розмовляти. Заєць погрожував їй убивством, причому другий раз приходив з рушницею, яку в нього відібрали сусіди. Коли через день Дунайська поїхала в Київ, Заєць попрямував за нею. Прихопивши ножа, він підстеріг Дунайську і разом з нею зайшов у квартиру, де вона мешкала. Погрожуючи ножем, Заєць згвалтував Дунайську. Коли вона заявила, що повідомить про це міліцію, то він удруге згвалтував її і завдав 10 ударів ножем, заподіявши 9 різаних ран і одне колото-різане поранення передньої поверхні грудної клітки з ушкодженням тканини лівої легені та стінки судини легеневої артерії, що викликало смерть. Як кваліфікувати дії Зайця?

Варіант 31.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

2. Кримінально-правова характеристика контрабанди. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Бабинець і Раєнков, будучи напідпитку, ввечері проникли в квартиру своєї знайомої Січук. У квартирі знаходилась лише бабуся останньої - Пашук, яку Раєнков вирішив згвалтувати. Він повалив її на ліжко і намагався вчинити статевий акт, але Пашук чинила опір, кричала. Раєнков покликав Бабинця, який почав закривати потерпілій рукою рота, включив на повну гучність телевизор. Раєнков з великою силою пальцями рук здушив її шию, переламавши різьки під'язичної

кістки й щитовидного хряща, спричинив тяжке тілесне ушкодження, однак статевий акт не зміг вчинити з фізіологічних причин. Боячись, що Пашук розкаже про вчинене з нею дочці або онуці, Бабинець кухонним ножом ударив її в груди. Від проникаючого поранення з ушкодженням легені та рясної внутріплевральної кровотечі потерпіла на місці померла. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 32.

1. Юридичний аналіз кримінальних правопорушень терористичного спрямування.

2. Кримінально-правова характеристика порушення недоторканості приватного життя.

Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Губін забрав до себе малолітніх племінників Валю і Гришу після трагічної загибелі обох батьків. Призначений опікуном, він звернувся до районної державної адміністрації з проханням забезпечити житлом сім'ю з п'яти осіб, включаючи племінників. Зважаючи на винятковість обставин, сім'ї Губіна було надано трикімнатну квартиру, хоча він і не перебував на квартирному обліку. Після цього Губін Гришу відправив до своєї матері в Ярославську область, Валю віддав сестрі, а вивільнену кімнату здав квартирантам, щомісячно одержуючи від них по 100 доларів. Коли настав час дітям йти до школи, Губін влаштував їх до школи-інтернату, заборонивши приходити додому. Протягом року Губін їх не відвідував, не передавав гостинців, не цікавився станом здоров'я і навчання. В той самий час він одержував виділену на дітей державою матеріальну допомогу, витрачаючи її на власні потреби. Зауваження рідних і знайомих, обурення сусідів Губін залишав поза увагою. Тоді сусіда Гречко написав листа прокурору району з проханням розібратись і притягти Губіна до встановленої законом відповідальності. Дайте кримінально-правову оцінку діям Губіна.

Варіант 33.

1. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, вчинених у стані сильного душевного хвилювання.

2. Кримінально-правова характеристика перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Завідувач відділу одного з науково-дослідних інститутів Потехін, ознайомившись з рукописною статтею молодшого наукового співробітника Турова, сказав йому, що стаття потребує доопрацювання і що він може її доробити, якщо її буде опубліковано як їхню спільну працю, а інакше статтю навряд чи буде опубліковано взагалі. Діставши згоду на співавторство, Потехін як редактор збірника опублікував статтю без будь-якого доопрацювання за підписами своїм і Турова. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 34.

1. Згвалтування та сексуальне насильство: спільні та відмінні ознаки.

2. Кримінально-правова характеристика домашнього насильства. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Працюючи завідувачем державного магазину, Інюшин систематично привласнював гроші, заподіявши магазину шкоду в особливо великих розмірах. Щоб приховати вчинене, він домовився з Кулаковим і Жеребцовим про викрадення з магазину довірених йому цінностей. Інюшин відкрив уночі магазин, втрьох вони поклали у два мішки різних товарів на велику суму, які потім поділили між собою. Кулаков і Жеребцов, інсценуючи крадіжку, за допомогою ломика зламали замок на дверях магазину. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 35.

1. Характеристика пошкодження майна за КК України.

2. Кримінально-правова характеристика насильницького зникнення. Відмінність від суміжних кримінальних правопорушень.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Підбравши ключі, Воронін, Черкунов і Ляхов проникли в квартиру Ладикових, де взяли носильних речей і цінностей на велику суму. Через рік за пропозицією Вороніна Черкунов, Ляхов і Михайлін вчинили напад на квартиру Астрецова з метою заволодіння його майном. Михайлін повалив Астрецова на підлогу. Після цього він, Черкунов і Ляхов зв'язали його і забрали акордеон, програвач та інші цінні речі потерпілого. Кваліфікуйте вчинене.

Варіант 36.

1. Кримінально-правова характеристика кримінально протиправних дій військовослужбовця, який перебуває в полоні.

2. Юридичний аналіз складу втручання в діяльність судових органів.

3. Розв'язати ситуаційне завдання(задачу):

Родіонов, знаходячись в одній із іноземних країн, відкрив на своє ім'я валютний рахунок, на якій вніс грошові кошти у сумі 50 тис. доларів США, отримані ним як гонорари за читання лекцій та видання шести його художніх творів за кордоном. Після повернення в Україну Родіонов тричі робив розпорядження про перерахування частини грошових коштів, які знаходились на рахунку, на рахунки інших осіб, а еквівалент цих сум отримував готівкою в Україні від осіб, за домовленістю з якими він здійснював перерахування за кордоном. Кваліфікуйте вчинене.

1.5.2. Методичні рекомендації до виконання контрольних робіт

Метою написання контрольної роботи є закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань студентів у галузі кримінального права, закріплення теоретичних знань та практичних навиків у ході розв'язання ситуативного завдання (задачі).

Роботу над теоретичними завданнями доцільно розпочинати з викладу тексту, який повинен відповідати поставленим питанням. Автор повинен суворо слідкувати за тим, аби не виходити за межі поставлених питань. При цьому слід послідовно, логічно викладати матеріал, не забуваючи при цьому зазначати використані джерела.

При написанні тексту слід звернути увагу на стиль викладу:

- не потрібно використовувати довгих, заплутаних речень;
- не слід користуватись надто часто вживаними малоінформаційними штампами;
- намагатися викладати думки просто і образно;
- абзаци не повинні складатися з одного речення.

При написанні контрольних робіт обов'язковим є використання Конституції України, міжнародних договорів, Кримінального кодексу України, інших законів України та підзаконних нормативно-правових актів. Тому, збираючи матеріал, необхідно опрацювати всю нормативно-правову базу з питань, які розкриваються. Необхідно також обов'язково опрацювати рішення та висновки Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України, інформаційні листи Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, що можуть стосуватись питань контрольної роботи.

При дослідженні нормативних актів варто проаналізувати практику їх застосування та виявити можливі недоліки у цій сфері. Вивчаючи відповідний нормативно-правовий акт, слід обов'язково звернути увагу на джерело його офіційного опублікування. При опрацьованні нормативного матеріалу треба використовувати лише чинні нормативно-правові акти, з останніми змінами та доповненнями до них. Посилання на застарілий нормативний матеріал є суттєвим недоліком роботи. Посилатись на такі документи можна лише у тому випадку, коли тема досліджується в історичному чи порівняльно-правовому аспекті.

При висвітленні передбачених, потрібно:

- наводити і розглядати різні погляди окремих науковців та юристів щодо проблем, які досліджуються;
- по можливості визначати свою позицію щодо спірних проблем;
- аналізувати відповідні положення нормативно-правових актів, у тому числі, в разі потреби, законодавство іноземних держав та міжнародно-правові акти;

– використовувати матеріали юридичної практики.

Структурно контрольна робота повинна складатися із титульного аркуша (зразок 1), змісту роботи, основної частини (відповідей на поставлені питання та належним чином вирішеної задачі у відповідності до методичних рекомендацій по вирішенню задач), списку використаних джерел.

Контрольна робота завершується списком використаних джерел, на які є посилання в тексті роботи та які використані при її підготовці. До списку використаних джерел включаються як нормативні, так і літературні джерела.

Текст кожної структурної частини роботи (питань, задачі) починається з нового аркуша.

Особливу увагу при виконанні контрольної роботи слід приділити використанню наукових праць інших авторів. Таке використання можливе лише за умови дотримання авторських прав, за допомогою належним чином оформлених посилань. Посилання по тексту робляться у квадратних дужках з позначенням порядкового номеру за списком використаних джерел.

Використані джерела у списку можна розміщувати трьома способами:

– в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків джерел з розбивкою на рубрики;

– увесь список формується в алфавітному порядку за прізвищем першого автора або назвою;

– у порядку появи (згадування) посилань на джерела у тексті курсової роботи.

Список використаних джерел повинен мати не менше 15 джерел. На кожне з наявних у списку джерело має бути в роботі хоча б одне посилання. Список використаних джерел розташовується після письмового вирішення задачі з продовженням нумерації аркушів.

Виконана контрольна робота у визначені строки передається методисту курсу та керівникові для її перевірки. У разі неякісного виконання контрольна робота може бути повернена здобувачеві для доопрацювання. У разі невиконання або неякісного виконання контрольна робота не зараховується і здобувач не допускається до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Письмове вирішення даного типу задач включає такі елементи:

— уточнення та попередня оцінка фактичних обставин;

— проміжні висновки щодо видів та особливостей злочинів, ознаки яких вбачаються у діяннях суб'єктів;

— обґрунтування кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів) з використанням основних правозастосовних аргументів;

— обґрунтування кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів) з позицій теорії кримінального права;

— формула кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів);

— юридичне формулювання обвинувачення (інша форма кримінально-правової оцінки).

При цьому перші чотири елементи розв'язання задачі можуть викладатися у довільній формі і навіть з допустимими скороченнями, а два останні елементи мають бути написані з додержанням відповідних вимог і без скорочень. У деяких випадках викладач може дозволити студентам розв'язувати задачі без повноцінного письмового відтворення усіх названих вище елементів, однак і в цьому разі написання третього, п'ятого і шостого елементів розв'язання є обов'язковим.

Зразок розв'язання задачі

Задача

Петруня, Чекалін та Щекальов утворили стійку групу, розробили план розбійних нападів на окремих громадян та розподілили між собою функції. Для нападів їм була потрібна зброя. Щоб заволодіти зброєю і боєприпасами до неї, вони напали на працівника приватної охоронної фірми Шумова, який повертався до офісу фірми після вечірнього чергування. Діючи за

заздалегідь розробленим планом, Петруня штовхнув Шумова в нео-світлену частину підземного переходу, де вже чекав Щекальов, а той ударив потерпілого уламком труби по голові. Чекалін у цей час спостерігав за обстановкою. Коли Шумов упав, вони обшукали його і забрали пістолет «ТТ» та дві обойми набоїв. Шумов помер на місці події.

Після цього, продовжуючи реалізовувати розроблений раніше план, Петруня, Чекалін та Щекальов вчинили три напади на окремих громадян: демонструючи пістолет і погрожуючи вбивством, вони відбирали у потерпілих гроші, коштовності, верхній одяг. Під час останнього нападу вони, діючи без попередньої змови, згвалтували малолітню Зінкевич, а потім на пропозицію Петруні, вбили її, щоб приховати вчинені щодо неї злочини.

Розв'язання:

1. Уточнення та попередня оцінка фактичних обставин.

1.1. Нанесення удару трубою по голові та смерть Шумова на місці події (показники локалізації та сили удару) свідчать про наявність у суб'єктів принаймні прямого невизначеного умислу щодо будь-яких суспільно небезпечних наслідків для життя чи здоров'я потерпілого, в тому числі і його смерті.

1.2. Після заволодіння зброєю Шумова і принаймні до вчинення останнього нападу (включно) мав місце певний проміжок часу, протягом якого існувала стійка, озброєна, організована група, а Петруня, Чекалін та Щекальов були її учасниками (членами); при цьому в умовах задачі не зазначено, хто з них незаконно зберігав та носив вогнепальну зброю і бойові припаси до неї.

1.3. В умовах задачі не зазначена вартість майна, вилученого у потерпілих під час розбійних нападів; будемо вважати, що ця вартість не досягає показників кваліфікуючих ознак «у великих розмірах» та «в особливо великих розмірах».

1.4. В умовах задачі не зазначено, яким чином було здійснено згвалтування; будемо вважати, що фізичне насильство до потерпілої у процесі згвалтування не застосовувалось, а мала місце та ж (така ж) погроза вбивством, що й при розбої.

1.5. Під час згвалтування суб'єкти принаймні могли і повинні були допускати, що вчиняють статевий акт з малолітньою; таке саме ставлення до віку потерпілої було і при вчиненні умисного вбивства.

2. Проміжні висновки щодо видів та особливостей злочинів, ознаки яких вбачаються у діяннях суб'єктів.

2.1. Вчинені суб'єктами дії у поєднанні з іншими фактичними обставинами містять ознаки злочинів, передбачених статтями 115, 129, 152, 187, 257, 262, 263 КК.

2.2. Всі злочини є закінченими; всі злочини, за винятком згвалтування, вчинені у співучасті «особливого роду» — організованою групою, яка з урахуванням її озброєності набирає характеру банди; за умовами задачі згвалтування вчинене без попередньої змови (ситуаційно), тобто має місце вчинення злочину «групою осіб».

3. Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів) з використанням основних правозастосовних аргументів.

3.1. Щодо кваліфікації дій суб'єктів за ст. 257 КК — див. пункти 1, 3—5, абзац 1 п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про бандитизм» від 7 липня 1995 р. № 9.

3.2. Щодо співвідношення бандитизму з іншими злочинами, які вчиняються бандою, — див. п. 7 названої вище постанови від 7 липня 1995 р. № 9.

3.3. Щодо кваліфікації бандитизму за сукупністю зі злочином, передбаченим ст. 262 КК, — див. абзац 2 п. 26 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» від 26 квітня 2002 р. № 3.

3.4. Щодо кваліфікації умисного вбивства Шумова за пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК, а також за сукупністю зі злочином, передбаченим ст. 262 КК, — див. абзац 3 п. 10 та абзац 4 п. 16 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2.

3.5. Щодо кваліфікації згвалтування і наступного умисного вбивства Зінкевич за сукупністю злочинів — див. абзац 3 п. 14 названої вище постанови від 7 лютого 2003 р. № 2.

3.6. Щодо кваліфікації умисного вбивства Зінкевич за пунктами 2, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК, а також щодо остаточної кваліфікації двох умисних вбивств за обтяжуючих обставин — див. відповідно пункти 6, 16, 17 постанови від 7 лютого 2003 № 2.

3.7. Щодо інкримінування суб'єктам кваліфікуючих ознак згвалтування «групою осіб» та «малолітньої» — див. абзац 1 п. 13 та п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про згвалтування та інші статеві злочини» від 27 березня 1992 р. № 4. *Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації з позицій теорії кримінального права.*

4.1. Бандитизм — так званий складений злочин, тому співвідношення його юридичного складу з юридичними складами інших злочинів, які вчиняються при створенні банди та під час здійснення нею нападів, вирішується в межах конкуренції частин і цілого. В даному випадку діє, зокрема, таке правило: злочини, за які законом встановлено суворішу відповідальність, ніж за бандитизм, кваліфікуються за сукупністю з ним, а всі інші злочини охоплюються його юридичним складом (такий підхід сформульований у підпункті 3.2 цього розв'язання, хоча з теоретичної точки зору за сукупністю з бандитизмом мають кваліфікуватись і ті злочини, за які законом встановлено таку ж відповідальність, як і за бандитизм). Саме це правило зумовлює кваліфікацію за сукупністю з бандитизмом обох умисних вбивств за обтяжуючих обставин, розбоїв, передбачених ч. 4 ст. 187 КК, розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї за обтяжуючих обставин та згвалтування малолітньої.

4.2. Конкуренція частин і цілого має місце також при кваліфікації умисного вбивства Шумова в процесі розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї та при кваліфікації згвалтування, що супроводжувалося погрозою вбивством. При цьому в першому випадку така конкуренція «перетворюється» на сукупність злочинів, в другому юридичний склад згвалтування («ціле») охоплює погрозу вбивством («частину») і вона не дістає самостійної кваліфікації.

4.3. При кваліфікації розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї виникає конкуренція загальної (ч. 4 ст. 187 КК) та спеціальної (ч. 3 ст. 262 КК) кримінально-правових норм. Пріоритет має спеціальна норма.

4.4. При кваліфікації розбоїв має місце так звана конкуренція юридичних складів злочину одного виду з обтяжуючими та особливо обтяжуючими обставинами (конкуренція кваліфікованого (ч. 2 ст. 187 КК) та особливо кваліфікованого (ч. 4 ст. 187 КК) складів злочину. В цьому випадку у формулі кваліфікації злочинів відображається лише особливо кваліфікований склад (ч. 4 ст. 187 КК), а в юридичному формулюванні обвинувачення вказуються всі обтяжуючі та особливо обтяжуючі обставини.

4.5. Як було зазначено в п. 2.2 рішення, всі злочини, що інкримінуються суб'єктам, за винятком згвалтування, вчинені організованою групою. Ця обставина має своє безпосереднє відображення при кваліфікації бандитизму (де вона є однією з форм банди), розбоїв (ч. 4 ст. 187 КК) та розбою з метою викрадення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї (ч. 3 ст. 262 КК) — у двох останніх випадках суб'єктам інкримінується кваліфікуюча ознака — вчинення відповідних злочинів «організованою групою».

Юридичні складі інших злочинів, інкримінованих суб'єктам, не передбачають їх вчинення організованою групою як кваліфікуючу ознаку (обтяжуючу обставину). Тому при кваліфікації обох умисних убивств суб'єктам інкримінується кваліфікуюча ознака «за попереднім зговором групою осіб».

При кваліфікації згвалтування — відповідно до умов задачі — суб'єктам інкримінується кваліфікуюча ознака «групою осіб».

4.6. Два вчинені суб'єктами умисні вбивства за обтяжуючих обставин, хоч «набір» цих обтяжуючих обставин у кожного з них різний, утворюють не сукупність, а повторність злочинів. Тому в остаточній кваліфікації умисні вбивства відображені одним юридичним складом злочину, який включає ті пункти ч. 2 ст. 115 КК, які передбачають усі обтяжуючі обставини обох умисних убивств, у тому числі п. 13, який вказує на їх повторність.

5. Формула кримінально-правової кваліфікації.

Петруня: ст. 257; ч. 3 ст. 262; ч. 4 ст. 187; ч. 4 ст. 152; пп. 2, 6, 9, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК України
Чекалін: ст. 257; ч. 3 ст. 262; ч. 4 ст. 187; ч. 4 ст. 152; пп. 2, 6, 9, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК України
Щекальов: ст. 257; ч. 3 ст. 262; ч. 4 ст. 187; ч. 4 ст. 152; пп. 2, 6, 9, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК України
Отже, дії вказаних суб'єктів необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 257; ч. 3 ст. 262; ч. 4 ст. 187; ч. 4 ст. 152; пп. 2, 6, 9, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК України.

6. Юридичне формулювання обвинувачення.

Петруня, Чекалін та Щекальов вчинили: організацію озброєної банди з метою нападу на окремих осіб, участь у такій банді та участь у вчинюваному нею нападі (ст. 257 КК); розбій з метою викрадення вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, вчинений організованою групою (ч. 3 ст. 262 КК); напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя особи, яка зазнала нападу, – розбій, вчинений особою, яка раніше вчинила розбій, вчинений організованою групою (ч. 4 ст. 187 КК); статеві зносини з погрозою застосування фізичного насильства – звалтування, вчинене групою осіб щодо малолітньої (ч. 4 ст. 152 КК); умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині – умисне вбивство малолітньої дитини, з корисливих мотивів, вчинене з метою приховати інший злочин, за попередньою змовою групою осіб, особою, яка раніше вчинила умисне вбивство (пп. 2, 6, 9, 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК).

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра кримінального права та процесу**

Навчальна дисципліна:
Кримінальне право

**КОНТРОЛЬНА РОБОТА
Варіант №1**

Виконав:

Іванов Петро Степанович,

студент 3 курсу

юридичного факультету, заочної форми навчання

Перевірила:

Плисюк Наталія Миколаївна,

професорка кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., доцентка

1.6. Індивідуальні завдання

Як альтернатива виконанню самостійної роботи у шостому семестрі допускається виконання студентом індивідуального завдання у формі науково-дослідної роботи. Завдання обирається студентом на початку семестру, погоджується з викладачем і виконується згідно з вимогами.

1.6.1. Основні вимоги до індивідуальних завдань

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що науково-дослідні роботи мають ґрунтуватися на критичному огляді відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі), судової практики.

Дана науково-дослідна робота, незалежно від теми, повинна містити визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні роботи. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом TimesNewRoman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг роботи – до 15 сторінок формату А4.

1.6.2. Темі індивідуальних завдань

1. Поняття та види вбивства за кримінальним правом України.
2. Кримінально-правова характеристика умисних вбивств, вчинених на замовлення.
3. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.
4. Відповідальність за вбивство через необережність.
5. Загальна характеристика складу кримінального правопорушення крадіжка.
6. Кримінально-правова характеристика грабежу.
7. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушеньпроти довкілля.
8. Кримінальна відповідальність за контрабанду (ст. 201) за Кримінальним кодексом України.
9. Незаконні дії з наркотичними засобами за Кримінальним кодексом України.
10. Кримінальна відповідальність за порушення обов'язків щодо охорони майна.
11. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом: кримінально-правова характеристика.
12. Юридичний аналіз кримінального правопорушеннякатування.
13. Кримінально-правова характеристика незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв.
14. Кримінальна відповідальність за підкуп працівника державного підприємства, установи чи організації.
15. Кримінально-правова характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
16. Підкуп особи, яка надає публічні послуги.
17. Кримінально-правова характеристика введення в оману суду або іншого уповноваженого органу.
18. Кримінально-правова характеристика приховування злочину.
19. Кримінальна відповідальність за невиконання наказу.
20. Дезертирство.
21. Кримінальна відповідальність за пропаганду війни.

22. Кримінально-правова характеристика найманства.
23. Кримінально-правова охорона приватного життя в кримінальному праві України.
24. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми.
25. Згвалтування та примушування до вступу в статевий зв'язок: спільні та відмінні ознаки.
26. Кримінально-правова характеристика грубого порушення законодавства про працю.
27. Кримінальна відповідальність за маніпулювання на організованих ринках (ст. 222-1).
28. Встановлення або поширення злочинного впливу (ст. 255-1).

1.7. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі:

- усного заліку – п'ятий семестр;
- усного екзамену – шостий семестр.

В умовах дистанційного навчання у разі необхідності проведення підсумкового контролю онлайн, він може проводитись у письмовій формі або тестовій формі із застосуванням комп'ютерних технологій.

1.7.1. Питання для підсумкового контролю у формі заліку

1. Поняття, система і значення Особливої частини кримінального права.
2. Кримінально-правова характеристика диверсії.
3. Кримінально-правова характеристика придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.
4. Поняття, підстави і значення кримінально-правової кваліфікації.
5. Кримінально-правова характеристика шпигунства.
6. Кримінально-правова характеристика виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів.
7. Поняття, види і загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
8. Поняття вбивства і його види. Умисне вбивство.
9. Поняття і види кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи.
10. Кваліфіковані види умисного вбивства.
11. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання.
12. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини.
13. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.
14. Кримінально-правова характеристика вбивства через необережність.
15. Кримінально-правова характеристика доведення до самогубства.
16. Кримінально-правова характеристика погрози вбивством.
17. Кримінально-правова характеристика умисного тяжкого тілесного ушкодження.
18. Кримінально-правова характеристика умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження.
19. Кримінально-правова характеристика катування.
20. Кримінально-правова характеристика залишення в небезпеці.
21. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
22. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги хворому медичним працівником.
23. Поняття і види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

24. Кримінально-правова характеристика незаконного позбавлення волі або викрадення людини.
25. Насильницьке зникнення: юридичний аналіз складу кримінального правопорушення.
26. Кримінально-правова характеристика торгівлі людьми.
27. Кримінально-правова характеристика захоплення заручників.
28. Кримінально-правова характеристика експлуатації дітей.
29. Кримінально-правова характеристика використання малолітньої дитини для зайняття жебрацтвом.
30. Кримінально-правова характеристика незаконного поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги
31. Кримінально-правова характеристика примушування до шлюбу.
32. Поняття і види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
33. Кримінально-правова характеристика зґвалтування.
34. Кримінально-правова характеристика сексуального насильства.
35. Кримінально-правова характеристика примушування до вступу в статевий зв'язок.
36. Кримінально-правова характеристика вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку.
37. Кримінально-правова характеристика розбещення неповнолітніх.
38. Кримінально-правова характеристика домагання дитини для сексуальних цілей.
39. Поняття і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
40. Кримінально-правова характеристика перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача.
41. Кримінально-правова характеристика незаконного знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму.
42. Кримінально-правова характеристика порушення таємниці голосування.
43. Кримінально-правова характеристика порушення таємниці листування.
44. Кримінально-правова характеристика порушення недоторканості житла.
45. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати коштів на утримання дітей.
46. Кримінально-правова характеристика перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій.
47. Кримінально-правова характеристика перешкоджання законній професійній діяльності журналістів.
48. Кримінально-правова характеристика порушення авторського права і суміжних прав.
49. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.
50. Поняття і види кримінальних правопорушень проти власності.
51. Кримінально-правова характеристика крадіжки.
52. Кримінально-правова характеристика грабежу. Відмінність від розбою.
53. Вимагання. Розмежування із суміжними складами кримінальних правопорушень.
54. Шахрайство: поняття та юридичний аналіз складу кримінального правопорушення.
55. Кримінально-правова характеристика умисного та необережного знищення або пошкодження майна.
56. Кримінально-правова характеристика порушення обов'язків щодо охорони майна.
57. Кримінально-правова характеристика самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва.
58. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

59. Кримінально-правова характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
60. Кримінально-правова характеристика контрабанди культурних цінностей та зброї.
61. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).
62. Кримінально-правова характеристика шахрайства з фінансовими ресурсами.
63. Кримінально-правова характеристика умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції.
64. Кримінально-правова характеристика незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва.
65. Кримінально-правова характеристика розголошення комерційної або банківської таємниці.
66. Кримінально-правова характеристика незаконної приватизації державного, комунального майна.
67. Поняття і види кримінальних правопорушень проти довкілля.
68. Кримінально-правова характеристика порушення правил екологічної безпеки.
69. Кримінально-правова характеристика незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збут лісу.
70. Кримінально-правова характеристика незаконного полювання.
71. Кримінально-правова характеристика забруднення або псування земель.
72. Кримінально-правова характеристика забруднення атмосферного повітря.
73. Кримінально-правова характеристика порушення ветеринарних правил.
74. Кримінально-правова характеристика без господарського використання земель.
75. Поняття і види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
76. Кримінально-правова характеристика створення, керівництва злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній.
77. Кримінально-правова характеристика бандитизму.
78. Кримінально-правова характеристика вчинення терористичного акту.
79. Кримінально-правова характеристика фінансування тероризму.
80. Кримінально-правова характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.
81. Кримінально-правова характеристика порушення вимог радіаційної безпеки.
82. Кримінально-правова характеристика порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки.
83. Поняття і види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.
84. Кримінально-правова характеристика порушення вимог законодавства про охорону праці.
85. Кримінально-правова характеристика порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.
86. Кримінально-правова характеристика порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах.
87. Кримінально-правова характеристика порушення правил ядерної або радіаційної безпеки.
88. Кримінально-правова характеристика порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд.
89. Погроза – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
90. Насильство – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
91. Обман – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
92. Кримінально-правова охорона таємниці.

1.7.2. Питання для підсумкового контролю у формі екзамену

1. Поняття, система і значення Особливої частини кримінального права.
2. Кримінально-правова характеристика диверсії.
3. Кримінально-правова характеристика придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.
4. Поняття, підстави і значення кримінально-правової кваліфікації.
5. Кримінально-правова характеристика шпигунства.
6. Кримінально-правова характеристика виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів.
7. Поняття, види і загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
8. Поняття вбивства і його види. Умисне вбивство.
9. Кримінально-правова характеристика контрабанди.
10. Поняття і види кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи.
11. Кваліфіковані види умисного вбивства.
12. Кримінально-правова характеристика незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва.
13. Поняття і види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.
14. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання.
15. Кримінально-правова характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
16. Поняття і види кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
17. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини.
18. Кримінально-правова характеристика ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).
19. Поняття і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
20. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.
21. Кримінально-правова характеристика шахрайства з фінансовими ресурсами.
22. Поняття і види кримінальних правопорушень проти власності.
23. Кримінально-правова характеристика вбивства через необережність.
24. Кримінально-правова характеристика умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції.
25. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.
26. Кримінально-правова характеристика доведення до самогубства.
27. Кримінально-правова характеристика розголошення комерційної або банківської таємниці.
28. Поняття і види кримінальних правопорушень проти довкілля.
29. Кримінально-правова характеристика умисного тяжкого тілесного ушкодження.
30. Кримінально-правова характеристика незаконної приватизації державного, комунального майна.
31. Поняття і види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
32. Кримінально-правова характеристика умисного середньої тяжкості тілесного ушкодження.
33. Кримінально-правова характеристика порушення правил екологічної безпеки.
34. Поняття і види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

35. Кримінально-правова характеристика катування.
36. Кримінально-правова характеристика незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збут лісу.
37. Поняття і види кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
38. Кримінально-правова характеристика погрози вбивством.
39. Кримінально-правова характеристика незаконного полювання.
40. Поняття і види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.
41. Кримінально-правова характеристика залишення в небезпеці.
42. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній.
43. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення.
44. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
45. Бандитизм.
46. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.
47. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги хворому медичним працівником.
48. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.
49. Поняття і види кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів.
50. Кримінально-правова характеристика незаконного позбавлення волі або викрадення людини.
51. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.
52. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.
53. Кримінально-правова характеристика захоплення заручників.
54. Терористичний акт.
55. Поняття і види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
56. Кримінально-правова характеристика торгівлі людьми.
57. Групове порушення громадського порядку.
58. Поняття і види кримінальних правопорушень проти правосуддя.
59. Кримінально-правова характеристика експлуатації дітей.
60. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Відмінність від хуліганства.
61. Поняття і види кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).
62. Кримінально-правова характеристика згвалтування.
63. Розголошення державної таємниці. Втрата документів, що містять державну таємницю. Відмінність від державної зради.
64. Поняття і види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
65. Кримінально-правова характеристика сексуального насильства.
66. Завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою.
67. Форми (способи) незаконного обертання чужого майна на користь винного чи інших осіб.

68. Згвалтування та примушування до вступу в статевий зв'язок: спільні та відмінні ознаки.
69. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
70. Умови звільнення від кримінальної відповідальності при позитивній посткримінальній поведінці, передбачені нормами Особливої частини.
71. Кримінально-правова характеристика перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача.
72. Зловживання владою або службовим становищем. Суміжні кримінальні правопорушення.
73. Кримінально-правова охорона таємниці.
74. Кримінально-правова характеристика порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або релігійних переконань.
75. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.
76. Встановлення розміру незаконного обертання чужого майна і його значення.
77. Кримінально-правова характеристика порушення недоторканості житла.
78. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу.
79. Зброя – як предмет та знаряддя вчинення кримінального правопорушення – ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
80. Кримінально-правова характеристика порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.
81. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки.
82. Поняття службової особи в кримінальному праві України.
83. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.
84. Хуліганство. Суміжні кримінальні правопорушення.
85. Документ як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
86. Кримінально-правова характеристика грубого порушення законодавства про працю.
87. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.
88. Наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори, їх аналоги – як предмет кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
89. Кримінально-правова характеристика порушення авторського права і суміжних прав.
90. Перевищення влади або службових повноважень. Суміжні кримінальні правопорушення.
91. Насильство – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
92. Кримінально-правова характеристика порушення недоторканості приватного життя.
93. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.
94. Обман – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
95. Кримінально-правова характеристика крадіжки.
96. Незаконне заволодіння транспортним засобом.
97. Погроза – як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами Особливої частини.
98. Кримінально-правова характеристика грабежу. Відмінність від розбою.
99. Самоправство. Суміжні кримінальні правопорушення.

100. Кримінальна відповідальність за посягання на працівників правоохоронних органів.
101. Кримінально-правова характеристика розбою. Відмінність від грабежу.
102. Службове підроблення і суміжні кримінальні правопорушення.
103. Кримінальна відповідальність за посягання на безпеку руху і експлуатацію транспортних засобів: система норм, поняття «транспортного засобу».
104. Кримінально-правова характеристика вимагання.
105. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства.
106. Кримінально-правова охорона здоров'я за чинним законодавством України. Здоров'я як основний і додатковий об'єкт кримінальних правопорушень.
107. Шахрайство та заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою: спільні та відмінні ознаки.
108. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України.
109. Кримінально-правова характеристика дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
110. Кримінально-правова характеристика привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
111. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна.
112. Кримінально-правова характеристика посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
113. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї.
114. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.
115. Кримінально-правова характеристика державної зради.
116. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна.
117. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації.
118. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань.
119. Кримінально-правова характеристика самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва.
120. Службова недбалість.
121. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності.
122. Приховування злочину. Відмінність від співучасті у злочині.
123. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
124. Кримінально-правова характеристика посягання на життя державного чи громадського діяча.
125. Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі.
126. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань.
127. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти.
128. Масові заворушення. Суміжні кримінальні правопорушення.
129. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту.
130. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
131. Невиконання судового рішення.
132. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
133. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів. Суміжні кримінальні правопорушення.

134. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.
135. Найманство.
136. Дезертирство.
137. Підкуп особи, яка надає публічні послуги.
138. Екоцид. Геноцид.
139. Кримінально-правова характеристика сексуального насильства.
140. Кримінальна відповідальність за примушування до шлюбу.
141. Кримінально-правова характеристика домашнього насильства.
142. Кримінальна відповідальність за насильницьке зникнення (ст.146-1 КК України).

1.7.3. Приклад залікового білету

1. Вирішіть письмово задачу: Головний інженер цукрового заводу Броварник у період сезонного ремонту заводу не забезпечив підготовку до роботи оборотного водопостачання, внаслідок чого на день пуску заводу останнє не працювало, вода зі ставка охолоджувача на виробництво не надходила, накопичуючись у ставку. Значний обсяг суміші барометричної і холодної води призвів до розкладу мікрофлори. Вода набула неприємного запаху й за розпорядженням Броварника була злита в річку. У зв'язку з тим, що система оборотного водопостачання була розімкнена, всі умовно чисті води скидались у річку в кількості 16 тис. м³ замість проектної кількості 546 м³ на добу. Усе це спричинило масову загибель риби в річці, чим було заподіяно шкоду рибному господарству в розмірі 307 тис. грн. Аналіз води показав, що вона забруднена, каламутна, з білуватим забарвленням, смердючим запахом. У воді виявлено сапонін (3,64 м/г на літр води при нормі 0,2 м/г), концентрація кисню менша за норму в три рази.

Дайте кримінально-правову характеристику поведінки Броварника.

2. Вирішіть завдання письмово. *Суб'єкт вчинив (за епізодами):*

1) умисне вбивство прокурора району (ст.348 КК) на замовлення за 20000 \$, усвідомлюючи, що потерпілого «замовили» у зв'язку з його службовою діяльністю;

2) умисне вбивство викраденого суб'єктом наркомана після відмови останнього вчасно сплатити борг (1000 \$);

3) закінчений замах на умисне вбивство двох працівників поліції під час затримання суб'єкта (потерпілим були спричинені тяжкі тілесні ушкодження).

Питання: 1) Яка має бути проміжна (за кожним епізодом з урахуванням їх послідовності) і остаточна кваліфікація дій суб'єкта (написати лише формулу кваліфікації)?

2) Які необхідно використати правозастосовні орієнтири та теоретичні правила кваліфікації для вирішення завдання (бажано навести хоча б два орієнтири та два правила)?

1.7.4. Приклад екзаменаційного білету

1. Обман як ознака складів кримінальних правопорушень, передбачених нормами особливої частини Кримінального кодексу України.

2. Вирішіть письмово задачу: Поліщук, Гринчук та Шевчук з метою заволодіння зброєю напали на працівника охоронної фірми Іванова, який повертався з нічного чергування. Вони двічі вдарили його уламками труби по голові, а потім забрали з кобури пістолет і дві обойми патронів. Внаслідок удару Іванов через два дні помер у лікарні.

Після цього Поліщук, Гринчук і Шевчук вчинили 4 розбійні напади на квартири окремих громадян, відбираючи у них гроші та цінні речі. Після одного з нападів вони згвалтували та вбили малолітню Знаковську, яка стала випадковим свідком останнього злочину (розбійного нападу). Напади супроводжувалися демонстрацією зброї і погрозою її застосування.

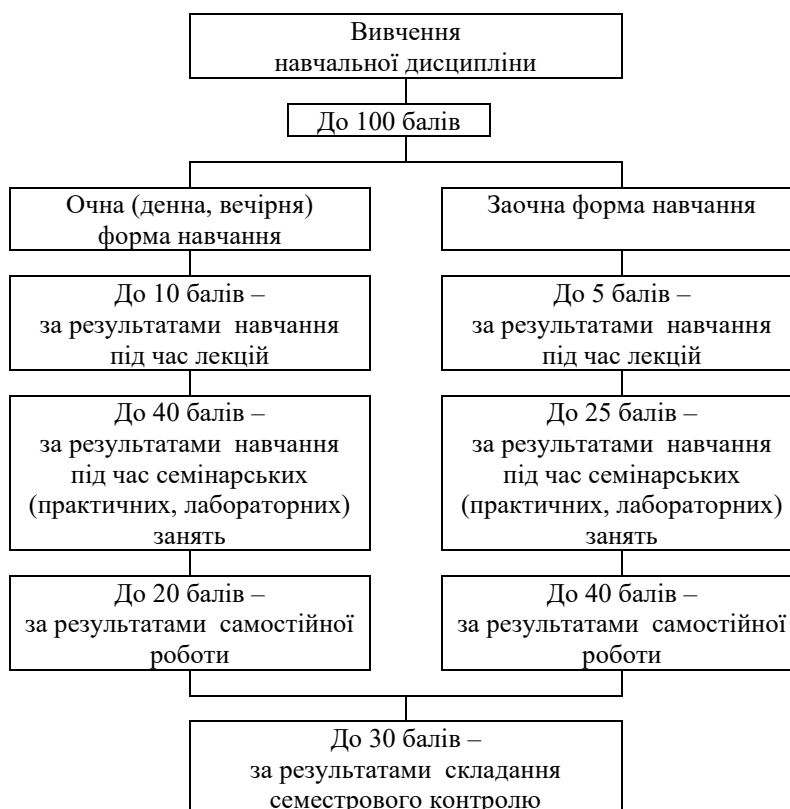
Кваліфікуйте діяння Поліщука, Гринчука та Шевчука.

3. Потерпілими від злочину, передбаченого ст. 157 КК України (перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача), можуть бути:

- А. лише громадяни України;
- Б. лише кандидати на виборні посади та виборці;
- В. лише члени виборчих комісій або комісій з референдуму;
- Г. виборці, кандидати на виборні посади, члени виборчих комісій або комісій з референдуму, офіційні спостерігачі тощо.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення: п'ятий семестр – 8 лекційних занять; шостий семестр – 4 лекційних занять.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Семестр	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій							
			1	2	3	4	5	6	7	8
1.	5 семестр	8	0,6	1,3	1,9	2,5	3,1	3,8	4,4	5,0
2.	6 семестр	4	1,3	2,5	3,8	5,0				

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 8 семінарських занять за заочною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів під час проведення семінарських (практичних) занять наведені у п. 4.3.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

2.4. Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється відповідно до п. 4.3.15. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

3. Рекомендовані джерела

3.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17_67
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Про Вищий антикорупційний суд : Закон України від 7 червня 2018 року № 2447-VIII *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
7. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
8. Про національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
9. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697- VII *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
10. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Закон України від 18.10.2006 року № 251-V *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16_68
11. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 18 жовтня 2006 року № 253-V *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-16>
12. Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 16 березня 2005 року № 2476-IV *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2476-15>
13. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : Затверджені наказом № 6 Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95>
14. Рішення Конституційного Суду України № 1-р/2019 від 26 лютого 2019 року щодо визнання неконституційною статті 368-2 («Незаконне збагачення») Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#n68>

15. Рішення Конституційного Суду України № 7-р/2020 від 11 червня 2020 року щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text>
16. Рішення Конституційного Суду України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text>
17. Закон України «Про внесення до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» від 4 червня 2020 р. № 671-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#Text>
18. Закон України «Про державну таємницю» № 3855-XII в редакції від 30.10.2024 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
19. Закон України «Про національну безпеку» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
20. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 1995 року № 60/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Tex69>
21. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи» від 7 лютого 2003 року № 2. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-in/laws/main.cgi?nreg=v0002700-03>
24. Аналіз судової практики розгляду кримінальних справ про умисне вбивство з кваліфікуючими ознаками. Вісник Верховного Суду. 2014. № 9. С. 6-10.
25. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» від 30 травня 2008 р. № 5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>
26. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 р. № 10. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-n/laws/main.cgi?nreg=v0010700-09>
27. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25 квітня 2003 року № 3. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgiin/laws/main.cgi?nreg=va003700-03>
28. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» від 3 червня 2005 р. № 8. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05#Text>
29. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про практику застосування судами законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» від 23 грудня 2005 року №14. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=v0014700-05>
30. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 року №10. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=va010700-06>
31. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антигромадську діяльність» від 27 лютого 2004 р. № 2. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=v0002700-04>. 70
32. Постанова КМ України про «Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» від 6 травня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>
33. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів» від 26 квітня 2002 р. № 4. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=v0004700-02>

34. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» від 23 грудня 2005 року №13. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-in/laws/main.cgi?nreg=v0013700-05>
35. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами вибуховими речовинами» від 26 квітня 2002 року № 3. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-in/laws/main.cgi?nreg=v0003700-02>
36. Постанова Пленуму Верховного Суду «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів» від 26 червня 1992 року № 8. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92#Text>
37. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» від 26 грудня 2003 р. № 15. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text>.

3.2. Література до усіх тем

1. Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування : монографія ; В.Я. Тацій, В.І. Борисов, Л.М. Демидова та ін.; за заг. ред. В.Я Тація, В.І.Борисова, Л.М.Демидової. Харків : Право, 2017. 400 с.
2. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В.Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
3. Богатирьов І., Савченко А. Кримінальна відповідальність як сучасна проблема кримінального права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 133–137.
4. Дідківська Г.В., Мудряк Т.О., Гмирін А.А., Нікітін Ю.В., Топчій В.В. Кримінальне право України. Особлива частина. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 864 с.
5. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / А.А. Васильєв, О.О. Житний, Є.О. Гладкова та ін.; за заг. ред. О.М. Литвинова. Харків. : Право, 2020. 656 с.
6. Кримінальне право України. Особлива частина. Навчальний посібник / В.Л. Ортинський, К. Б. Марисюк, Я. В. Ступник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 424 с.
7. Кримінальне право України: Особлива частина / за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків. : Право, 2020. 768 с.
8. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2020. 672 с.
9. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. / за ред. д.ю.н., проф. В.К. Грищука, д.ю.н., проф. Омельчука О.М.. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2016. 642 с.
10. Кримінальні проступки: науково-практичний коментар статей Кримінального кодексу України / М.І. Хавронюк. Київ : ВД «Дакор», 2020. 266 с.
11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу / за ред.. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. К.: ВД Дакор, 2019. 1384 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу / за заг. ред. О.М. Джужі, А.В.Савченка, В.В. Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. І.М. Копотуна. К. : Професіонал, 2021. 912 с.
14. Основи кваліфікації злочинів / за заг. ред. М.І. Панова. Харків : Право, 2019. 378 с.
15. Питання кримінального права у рішеннях Конституційного Суду України: навч. посібник / упоряд. Л.П. Брич, О.І. Денькович, Л.В. Курило, В.Є. Ясеницький; вид. друге доп. Львів: ЛьВДУВС, 2015. 264 с.
16. Правові висновки Верховного Суду (кримінальна юрисдикція) за 2018 рік. Київ : Правова єдність : Алерта, 2019. 342 с.
17. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд / за заг. ред. О.М.Дроздова, М.С. Ковтун, В.І.Ковтуна. Харків: Фактор, 2018. 624 с.

18. Практикум із кримінального права України. Особлива частина. / за заг. редакцією доктора юридичних наук, професора В.К. Грищука. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2015 р. 400 с.
19. Судова практика Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Кн. друга: Кримінальні справи / упоряд. С.М. Міщенко, Т.І. Слущька. К.: Ін Юре, 2012. 496 с.
20. Туркот М.С., Столітній А.В., Шмаленя С.В., Снігар М.І. Кримінальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини. Київ : Норма права, 2022. 1104 с.

3.3. Література до окремих тем

Тема 19. Поняття, значення і система Особливої частини кримінального права України

1. Колос М.І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність : монографія. Київ : Освіта України, 2019. 833 с.
2. Тростюк З.А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: Монографія. Атіка, 2003. 144 с.
3. Хавронюк М.І. Кримінальні проступки: науково-практичний коментар статей Кримінального кодексу України. 2-ге вид. К.: ВД «Дакор», 2021. 266 с.

Тема 20. Кваліфікація кримінальних правопорушень

1. Кваліфікація злочинів. / за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2016. 356 с.
2. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2018. 448 с.
3. Навроцький, В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації. К. : Юрінком Інтер, 2019. 704с.
4. Основи кваліфікації злочинів / за заг. ред. М.І. Панова. Харків : Право, 2019. 378 с.

Тема 21. Злочини проти основ національної безпеки України

1. Бантишев О.Ф., Шамара О.В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації). К.: Національна академія СБУ, 2010. 168 с.
2. Демидова Л.М. Кримінально-правова охорона національної безпеки України: терористичний акт : монографія; за заг. ред. Л.М. Демидової. Харків : Право, 2021. 400 с.
3. Климчук, О. Нове у кримінальній відповідальності за диверсію. *Підприємництво, господарство і право*. 2002, № 3. С. 84–86.
4. Ліпкан, В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона. К. : КНТ, 2007. 292 с.
5. Чуваков О.А. Злочини проти основ національної безпеки України : проблеми кримінально-правової теорії і практики. Одеса : Фенікс, 2017. 362 с.
6. Янко В.М. Деякі проблемні аспекти встановлення змісту ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 109 КК. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2018. Вип. 2 (82). С. 139-145.

Тема 22. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

1. Балабко В.В. Злочини проти життя та здоров'я особи: кримінальна відповідальність медичних працівників: монографія. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2017. 287 с.

2. Бережний С.Д. Відповідальність за умисне вбивство з корисливих мотивів за кримінальним законодавством України: монографія: Хмельницький, Хмельницький університет управління та права, 2011. 236 с.
3. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваїте, 2019. 288 с.
4. Брич Л. П. Преступления против здоровья и против безопасности жизни и здоровья по законодательству Украины: [монографія]. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 116 с.
5. Плисюк Н.М. Кримінальна відповідальність за умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2014. 159 с.
6. Шаблистий В.В. Коломієць В.Ю. Тілесне ушкодження як злочин проти життя та здоров'я людини за кримінальним правом України. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. 164 с.

Тема 23. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

1. Акімов, М. Кримінальна відповідальність за захоплення заручників. *Право України*. 2002. № 3. С. 150–154.
2. Андрушко А.В. Кримінальна відповідальність за незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги. Київ : ТОВ «РІК-У», 2019. 228 с.
3. Борисов, В. І. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини: характеристика складу злочину. *Альманах кримінального права*. К. : Прав. єдність, 2009. Вип. 1. С. 151–170.
4. Володіна О. О. Кримінальна відповідальність за викрадення людини. Х.: СПД-ФО Чальцев О.В., 2005. 221 с.
5. Калмиков Д.О. Кримінальна відповідальність за експлуатацію дітей: Монографія; наук. ред. д-р юрид.наук, проф. М.І. Хавронюк; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. 560 с.
6. Козак, В. А. Поняття, критерії та ознаки уразливого стану особи за кримінальним правом України. *Кримінальне право України. Теорія і практика*. 2007. № 1. С. 27–34.
7. Протидія організованій злочинності у сфері торгівлі людьми за заг. ред. В. І. Борисова та Н. О. Гуторової. Х. : Одіссей, 2005. 288 с.

Тема 24. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

1. Александров Ю. Злочини проти статевої свободи. *Юридичний вісник України*. 2002. № 14 (354). С. 9-15.
2. Борисов, В. І. Кримінально-правова характеристика конститутивних ознак зґвалтування. *Підприємництво, госп-во і право*. 2009. № 3. С. 123–127.
3. Брич Л.П. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи за законодавством України. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 84 с.
4. Дорош Л. В. Статева недоторканість особи та її кримінально-правова охорона. *Питання боротьби зі злочинністю. Збірник наукових праць*. Х. : Кроссруд, 2007. Вип. 14. С. 67–75.
5. Дудоров О.О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. poradnik / О.О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с.
6. Кримінальна відповідальність за зґвалтування та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом: Монографія / А.В. Савченко, В.В. Кузнецов, Д.П. Москаль, М.В. Сийпловік; За заг. ред. д.ю.н., проф. О.М. Джуґи. Ужгород: ІВА, 2012. 272 с.

7. Чмут С.В., Хряпінський П.В. Кримінальна відповідальність за статеві злочини з особою, яка не досягла статевої зрілості: Монографія. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2011. 184 с.
8. Шеремет А. П. Злочини проти статевої свободи. Чернівці : Наші книги, 2007. 216 с.

Тема 25. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

1. Андрушко, П. П. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності в Україні. К. : ФОРУМ, 2004. 161 с.
2. Готін, О. М. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2006. 192 с.
3. Зінченко, І. О. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. *Аналіз законодавства і судової практики*. Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2007. 320 с.
4. Коваль, А. М. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав: теорія та практика. К. : Юстініан, 2005. 320 с.
5. Коротюк О.В. Кримінально-правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності. Київ : ОВК, 2019. 1008 с.
6. Кримінальна відповідальність за порушення виборчих і референдних прав за заг. ред. В.П.Тихого. Х. : Кроссроуд, 2008. 344 с.
7. Лихова, С. Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України). К. : Вид.-полігр. Центр «Київський університет», 2006. 573 с.
8. Мазур М.В. Кримінальна відповідальність за порушення виборчих і референдумних прав громадян: Монографія. Луганськ: Елтон-2, 2012. 218 с.
9. Мельник, М. І. Кримінальна відповідальність за злочини проти виборчих прав. К. : Атіка, 2005. 144 с.
10. Нерсисян А.С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: Монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2010. 192 с.
11. Харь І.О. Теоретичні і прикладні проблеми суб'єкта злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. *Юридична наука*. 2016. № 8. С. 96-129.

Тема 26. Кримінальні правопорушення проти власності

1. Анісімов, Г. М. Обман і зловживання довірою як способи вчинення шахрайства (ст. 190 КК): поняття і співвідношення. *Проблеми законності*. Х. : Нац. юрид. акад. України, 2004. Вип. 67. С. 96–105.
2. Антонюк, Н. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою: форми вчинення. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2005. Вип. 41. С. 314–322.
3. Дьоменко, С. В. Деякі проблеми відмежування вимагання від суміжних складів злочинів та кваліфікації за сукупністю. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2003. № 10. С. 30-39.
4. Злочини проти власності: правова кваліфікація і методика розслідування. Київ: Дакор, 2019. 448 с.
5. Кундеус В. Г. Поняття викрадення в кримінальному праві. *Право України*. 2002. № 8. С. 106–108.
6. М. Панов, Г. Анісімов. Обман як ознака складу злочину і його кримінально-правове значення. *Юридична Україна*. 2014. №5. С.72-75.

Тема 27. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

1. Андрушко, П. П. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення господарської діяльності. К. : Юрінком Інтер, 2007. 288 с.

2. Андрушко, П. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: кримінально-правова характеристика. К. : Юрисконсульт, 2005. 292 с.
3. Дудоров, О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика. К. : Юрид. практика, 2003. 924 с.
4. Дудоров О.О. Порухення бюджетного законодавства: проблеми кримінальної відповідальності. Вісник національної Академії прокуратури України. 2012. №1. С.29-36.
5. Киричко В. М., Перепелиця О. І. Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: науково-практичний коментар. Х. : Право, 2010. 784 с.
6. Коваленко І.А. Фальсифікація та обіг фальсифікованих лікарських засобів : кримінально-правове дослідження. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 232 с.
7. Кримінальне судочинство в Україні: Судова практика. Злочини у сфері господарської діяльності. К. : Праксіс, 2006. 1176 с.
8. Протидія відмиванню доходів, здобутих злочинним шляхом: зб.нормат.-прав. актів, міжнар. док., комент. / упоряд.: О. О. Дудоров, М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. К. : Атіка, 2003. 256 с.
9. Радутний, О. Е. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Х. : Ксілон, 2008. 202 с.

Тема 28. Кримінальні правопорушення проти довкілля

1. Антипов В.В. Порухення правил охорони або використання надр. Право та управління. 2012. № 1. С.15-27.
2. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні: Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства. К. : АТ «Книга», 2002. 634 с.
3. Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель в Україні. Харків : Друкарня Мадр., 2019. 204 с.
4. Литвин О. Кримінально-правовий захист екологічної безпеки. Право України. 2005. № 3. С. 23–27.
5. Матвійчук В. Критерії відмежування кримінально-правових діянь від інших правопорушень у сфері навколишнього природного середовища. *Юридична Україна*. 2006. №8. С. 69–73.
6. Матвійчук В. Поняття кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища. *Юридична Україна*. 2006. № 3. С. 79–84.
7. Матвійчук В. Проблеми криміналізації та декриміналізації діянь, що посягають на навколишнє природне середовище. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 3. С. 89–94.
8. Матвійчук В. Способи вчинення злочинів, що стосуються навколишнього природного середовища. Проблеми теорії та практики. *Вісник прокуратури*. 2006. № 8. С. 46–52.
9. Поліщук Г. Кримінально-правова характеристика злочинів проти довкілля. *Право України*. 2003. № 3. С. 80–84.
10. Сасов О. Кримінально-правова охорона лісу: історія, сьогодення, перспективи. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. № 5. С. 84–90.
11. Сурілова О. Актуальні питання екологічної відповідальності за порухення законодавства про використання і охорону надр. *Право України*. 2001. № 5. С. 81–84.
12. Хар І. Деякі дискусійні питання кримінальної відповідальності за забруднення атмосферного повітря. *Юридична Україна*. 2006. № 4. С. 82–87.

Тема 29. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

1. Вознюк А. Встановлення або поширення злочинного впливу: актуальні питання кримінальної відповідальності. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*, 2021/ № 3(17), С. 21-39.

2. Голіна, В. В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом. Соціально-правове і кримінологічне дослідження. Х. : Регіон-інформ, 2004. 212 с.
3. Зінченко, І. О. Деякі питання кримінальної відповідальності за бандитизм. *Проблеми законності*. 2006. № 79. С. 116–121.
4. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255-1, 255-2, 255-3, 256 Кримінального кодексу України): науково-практичний коментар / за ред. А. А. Вознюка, О. О. Дудорова, С.С.Чернявського. Київ: Норма права, 2021. 130 с.
5. Семикін, М. В. Створення терористичної групи чи терористичної організації: кримінально-правове дослідження. Х. : Нац. ун-т внутр. справ України, 2003. 145 с.

Тема 30. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

1. Бахуринська, О. Нормативно-правові акти про охорону праці. *Прокуратура, людина, держава*. 2004. № 5. С. 50–56.
2. Борисов, В. І. Злочини проти безпеки виробництва: поняття та види. Кримінальна відповідальність за порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 224 с.
3. Борисов В.І., Крайник Г.С. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою: Монографія. Х.: Юрайт, 2012. 296 с.
2. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Проблеми кримінальної відповідальності за злочини проти безпеки виробництва. *Вісник Запорізького національного університету: Юридичні науки*. 2011. №3. С. 174-184.
3. Крайник Г. Питання щодо потерпілого від злочину, передбаченого статтею 272 Кримінального кодексу України. *Вісник прокуратури*. 2007. № 9 (75). С. 43–48.
4. Пащенко А. А. Преступное нарушение на производстве правил ядерной или радиационной безопасности и его последствия. *Проблеми законності*. Х. : Нац. юрид. акад. України. 2003. Вип. 61. С. 178–185.
5. Практика розгляду судами кримінальних справ про злочини, пов'язані з порушенням законодавства про охорону праці. *Вісник Верховного Суду України*. 2007. № 6. С. 23–29.

Тема 31. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

1. Борисов В.І. Кримінальна відповідальність за порушення правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху. Х. : Консум, 2021. 591 с.
2. Котовенко О. М. Кримінальна відповідальність за пошкодження об'єктів магістрального нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів. Х. : Консум, 2004. 136 с.
3. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Дніпропетровськ : Юрид. акад. МВСУ, 2004. 380 с.
4. Печук І. С. Кримінально-правова характеристика суб'єкта кримінального правопорушення в складі порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 224-230.
5. Хелік В.В. Поняття та зміст порушень правил безпеки дорожнього руху особами, які керують транспортними засобами. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. №2. (8). С. 168-177.

Тема 32. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

1. Білоконь М. В. До питання про дослідження змісту громадського порядку. *Наше право*. 2004. Ч. 1, № 2. С. 5–10.
2. Варивода В. І. Проституція як антисоціальне явище. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2004. № 6. С. 370–374.

3. Гайворонський, Є. П. Незаконні археологічні розкопки та їх зв'язок з контрабандою культурних цінностей. *Проблеми законності*. Х. : Нац. юрид. акад. України, 2007. Вип. 88. С. 171–176.
4. Денисов С. Ф. Об'єктивна сторона наруги над могилою: проблемні питання. *Життя і право*. 2005. № 1. С. 58–64.
5. Дзундза А. Відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антисуспільну діяльність згідно з новим КК України. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2003. Вип. 22. С. 36–38.
6. Копилян В. А. Об'єктивна сторона складу злочину жорстокого поводження з тваринами (ст. 299 КК України). *Право і суспільство*. 2008. № 4. С. 102–107.
7. Кузьмін Р. На захисті суспільної моралі. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 6. С. 4–6.
8. Левчук В. В. Проблеми визначення об'єкта хуліганства та його значення при кваліфікації злочинів. *Держава і право. Юрид. і політ. науки*. К. : Ін-т держави і права НАН України, 2008. Вип. 40. С. 468–475.
9. Лихова С. Я. Правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних з поширенням в Україні продукції, що пропагує культ насильства, жорстокості та сексуальної розпусти. *Вісник прокуратури*. 2008. № 6. С. 115–120.
10. Налуцишин В.В. Проблеми відмежування хуліганства від суміжних злочинів. *Вісник прокуратури*. 2006. № 5. С. 46–53.
11. Сердюк, П. П. Моральність як об'єкт кримінально-правової охорони. *Кримінальне право України: Теорія і практика*. 2007. № 1. С. 3–26.
12. Топольськова І. О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність. Луганськ : РВВ ЛАВС, 2003. 192 с.
13. Шалдирван П. Масові заворушення. Деякі питання сучасної кримінально-правової характеристики. *Вісник прокуратури*. 2003. № 6. С. 57–60.
14. Яценко С.С. Ответственность за преступления против общественного порядка. Київ: Атіка, 2011. 189 с.

Тема 33. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

1. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. / С.Я. Бурда, П.С. Гарасим, Е.М. Кісілюк, Т.І. Созанський. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 48 с.
2. Лемешко, О. М. Кримінально-правова оцінка легалізації наркодоходів. Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2004. 121 с.
3. Мирошниченко, Н. А. Кримінально-правова боротьба з розповсюдженням наркоманії. Одеса: Юридична література, 2005. 156 с.
4. Музика А.А., Горох О.П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів. Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. 256 с.
5. Музика, А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних речовин. К. : Логос, 1998. 324 с.
6. Наден, В. О. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Х. : Право, 2003. 224 с.
7. Організований наркобізнес (поняття, форми, підстави кримінальної відповідальності) / за заг. ред. Ю. В. Бауліна, Л. В. Дорош. Х. : Право, 2005. 256 с.
8. Фесенко, Є. В. Злочини проти здоров'я населення та система заходів з його охорони. К. : Атіка, 2004. 280 с.

Тема 34. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

1. Макаренко, В. Правове регулювання захисту конфіденційної інформації, що є власністю держави: становлення, розвиток, проблемні питання. *Право України*. 2006. № 1. С. 132–135.
2. Мірошник, Ю. Державна таємниця як складова забезпечення національної безпеки України. *Право України*. 2004. № 9. С. 32–34.
3. Стрельцов Є.Л.. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України: склад злочину. Одеса: Фенікс, 2011. 28 с.

Тема 35. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

1. Антонов, С. Проблемні питання кримінально-правової охорони службової особи, її близьких родичів та громадянина, який виконує громадський обов'язок. *Право України*. 2006. № 2. С. 120–125.
2. Буряк К.М. Злочини проти професійної діяльності журналістів в Україні: кримінально-правове та кримінологічне дослідження : монографія. За загальною редакцією Н.С. Юзікової; Міністерство освіти і науки України, Дніпровський гуманітарний університет. Дніпро: Т.К. Середняк, 2018. 249 с.
3. Давидович І.І. Окремі питання кваліфікації посягань на працівників правоохоронних органів у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 9. С. 59–69.
4. Донченко О. І. Характеристика об'єкта кримінальних правопорушень проти авторитету органів місцевого самоврядування. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса, 2012. № 4. С. 17-21.
5. Дорош Л. В. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (ст. 338–360). *Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація*. Вид. 3-тє, переробл. та допов. Х. : ТОВ «Одіссей», 2006. С. 910–964.
6. Залялова І. Суспільно-небезпечні наслідки втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. *Адвокат*. 2006. № 10. С. 24–26.
7. Осадчий В. І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності. К. : Атіка, 2004. 336с.
8. Тучков, С. Кваліфікація підроблення документів. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 1. С. 45–49.
9. Шепелева, Н. В. До питання про відповідальність за посягання на життя, встановлену спеціальними кримінально-правовими нормами. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. №9. С. 33–35.

Тема 36. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

1. Азаров, Д. С. Злочини у сфері комп'ютерної інформації. К. : Атіка, 2007. 304 с.
2. Бутузов, В. М. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. К. : Друк. МВС України, 2005. 86 с.
3. Карчевський М.В. Злочини у сфері використання інформаційних технологій. 2020, Северодонецьк: РВВ ЛДУВС. URL: <https://karchevskiy.org/cybercrimes/> (текст онлайн лекції)
4. Карчевський, М. В. Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин, систем та комп'ютерних мереж. Луганськ : РВВ ЛАВС, 2002. 144 с.

5. Музика, А. А. Законодавство України про кримінальну відповідальність за «комп'ютерні злочини» К. : Вид. Паливода П. В., 2005. 120 с.

Тема 37. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

1. Андрушко П. Корупційні правопорушення та корупційні злочини як їх різновид: співвідношення і диференціація відповідальності за їх вчинення. *Право України*. 2010. № 9. С. 90-101.
2. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, ратифікований Законом України від 18 жовтня 2006 року № 253-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172#Text
3. Клімова С.М. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. 200 с.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 995_с16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
5. Тютюгін В.І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Х. : Право, 2014. 232 с.
6. Юрченко О.М. Загальні засади кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. К. : Паливода А.В., 2012. 60с.
7. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Право, 2019. 512 с.

Тема 38. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

1. Бершов Г. Є. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність судових органів. Харків : НікаНова, 2014. 228 с.
2. Калініченко Ю.В. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину. Харків : Право, 2019. 256 с.
3. Мірошніченко С.С. Злочини проти правосуддя: теорія та практика протидії. К.: Десна, 2012. 432 с.
4. Мульченко В. В. Кримінально-правова охорона недоторканності судді в Україні. Запоріжжя: Просвіта, 2015. 248 с.
5. Налуцишин В.В. Кримінальна відповідальність за невиконання судового рішення за законодавством України та держав Європейського Союзу. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. 180 с.
6. Орел Ю. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти нормальної діяльності органів і установ пенітенціарної служби України. Харків : В справі, 2016. 416 с.
7. Осадчий В. І. Злочини проти правосуддя. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 200 с.
8. Тютюгін В.І. Злочини проти правосуддя. Х.: Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2011. 160 с.
9. Шепітько М. В. Злочини у сфері правосуддя: еволюція поглядів та наукові підходи до формування засобів протидії. Харків : Право, 2018. 408 с.
10. Чуб І.М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронюваного органу, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Харків : Право, 2017. 232 с.

Тема 39. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

1. Брич Л. П. Співвідношення складів військових злочинів зі складами злочинів, що мають з ними тотожні за змістом ознаки. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Випуск 54. 2011. С.323-334.

2. Бурлака П. М. Методика розслідування кримінальних проваджень щодо викрадення військового майна, вчиненого військовими службовими особами шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 410 КК України). *Вісник прокуратури*. 2019. №4. URL: https://vpzhr.gp.gov.ua/ua/guidance_vpzhr.html? m=publications& t=rec&id=251536&s=print
3. Грищук В. К., Сенько М. М. Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2007. 308 с.
4. Дмитренко Н.А. Суб'єктивні ознаки військових злочинів. *Право і суспільство*. № 6 ч. 2. 2018. С. 150–155.
5. Дячук С. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 3 кн. / за заг. ред.: В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко. Київ, 2005. Кн. 3 : особлива частина (статті 255–447). С. 442–547.
6. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Особлива частина: підруч.: в.2 т./за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т. 2. Луганськ: Елтон-2, 2012. 780 с.
7. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). / за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2011. 184 с.
8. Карпенко М.І. Військові кримінальні правопорушення: питання теорії, законодавства і практики. К.: ЗВО «Національна академія управління», 2019. 458 с.
9. Панов М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Х. : Харків юрид., 2006. 172 с.
10. Пузиревський Є.Б. Запобігання військовим злочинам. Х.: Ніка Нова, 2011. 176 с.
11. Харитонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України. Харків : Право, 2018. 328 с.

Тема 40. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

1. Антипов В.І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика, науково-практичний коментар. Харків : Право, 2019. 1200 с.
2. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими. Женева, 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 2010. № 62. ст. 2179.
3. Конвенція (IV) про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі. Гаага, 18.10.1907. *Офіційний вісник України*. 2017. № 2. ст. 67.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 2006. № 32. ст. 2371.
5. Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева, 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 2013. № 27. ст. 942.
6. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях. Женева, 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 2010. № 62. ст. 2180.
7. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі. Женева, 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 2010. № 62. ст. 2181.
8. Куцевич М.П. Екоцид за нормами міжнародного кримінального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №9. С.125-128.
9. Куцевич М.П. Проблемні аспекти об'єктивної сторони складу злочину «екоцид» за КК України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. №1. С.131-134.
10. Миронова В.М. Наукове тлумачення ст. 438 КК України про порушення законів та звичаїв війни. *Право України*. 2004. №11. С. 85-87.
11. Наден О.Л. Найманство: міжнародно-правове визначення та проблеми криміналізації. *Право України*. 2005. №3. С. 90-94.

4. Інформаційні ресурси

<http://zakon.rada.gov.ua>– Офіційний сайт Верховної Ради України;
<http://www.president.gov.ua>– офіційне інтернет-представництво Президента України;
<http://www.kmu.gov.ua>– Урядовий портал (Кабінет Міністрів України);
<http://www.minjust.gov.ua>– Міністерство юстиції України;
<https://www.supreme.court.gov.ua>– Офіційний сайт Верховного Суду;
<https://www.court.gov.ua>– Офіційний веб-портал «Судова влада України»;
<https://www.gp.gov.ua>– Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора;
<https://www.npu.gov.ua>– Офіційний сайт Національної поліції України;
<https://reyestr.court.gov.ua>– Єдиний державний реєстр судових рішень;
<https://unba.org.ua>– Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України;
<http://www.nbuv.gov.ua>– Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
<http://www.rada.kiev.ua>– Бібліотека Верховної Ради України.